

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Diplomová práce

Trestněprávní ochrana a trestní odpovědnost
úřední osoby v českém a zahraničním
trestním právu

Zpracoval: Adam Hefner

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Simona Stočesová, Ph.D.

Plzeň 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci „*Trestněprávní ochrana a trestní odpovědnost úřední osoby v českém a zahraničním trestním právu*“ zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen 2018

.....

Adam Hefner

Poděkování

Rád bych zde vyjádřil upřímné poděkování vedoucí mé diplomové práce JUDr. Simoně Stočesové Ph.D. za cenné rady a vstřícný přístup. Dále bych také rád poděkoval své rodině za podporu v období vypracovávání diplomové práce a všeobecně během studia.

Anotace

Diplomová práce je zaměřena na trestněprávní ochranu a odpovědnost úřední osoby. Tato práce obsahuje důkladné vymezení základních pojmů ve světle současné právní úpravy. Práce obsahuje analýzu trestných činů proti výkonu orgánu veřejné moci a úřední osobě. Dále obsahuje analýzu trestných činů úředních osob a příbuzných trestných činů. Na závěr této práce je provedeno porovnání české právní úpravy se zahraničními úpravami.

Abstract

The diploma thesis is focused on the criminal protection and the responsibility of officials. This work contains a thorough definition of the basic concepts in the light of the current legal regulation. The thesis contains an analysis of crimes against the execution of the public authority and an official. It also contains an analysis of the offenses of officials and related crimes. At the end of this work a comparison of the Czech legislation with foreign modifications is made.

Obsah

Úvod	1
Kapitola 1: Vymezení úřední osoby	2
1.1 Pojem „úřední osoba“ ve srovnání s pojmem „veřejný činitel“	2
1.2 Vymezení úřední osoby	4
1.3 Zákonný výčet úředních osob.....	7
1.4 Plnění úkolů státu nebo společnosti.....	27
1.5 Výkon svěřené pravomoci	28
1.6 Spáchání činu v souvislosti s pravomocí a odpovědností úřední osoby	29
Kapitola 2: Trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby	31
2.1 Úvod kapitoly	31
2.2 Násilí proti orgánu veřejné moci - § 323	32
2.3 Vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci - § 324	34
2.4 Násilí proti úřední osobě - § 325	35
2.5 Vyhrožování s cílem působit na úřední osobu - § 326	37
2.6 Společná ustanovení - § 327	38
2.7 Přisvojení pravomoci úřadu - § 328	40
2.8 Dekriminalizovaný přešůpek urážka úřední osoby	41
2.9 Shrnutí	42
Kapitola 3: Trestné činy úředních osob	43

3.1 Úvod do kapitoly	43
3.2 Zneužití pravomoci úřední osoby - § 329.....	43
3.3 Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti - § 330	47
3.4 Úplatkářství	49
3.5 Shrnutí	56
Kapitola 4: Porovnání se zahraniční právní úpravou.....	58
4.1 Úvod do kapitoly	58
4.2 Německá právní úprava	58
4.3 Polská právní úprava	62
4.3.2 Polský přístup k trestným činům úředních osob.....	65
4.4 Shrnutí	65
Závěr.....	66
Resumé	68
Seznam použité literatury	69
Seznam použitých právních předpisů	70
Seznam použité judikatury	71
Seznam dalších použitých zdrojů	72

Úvod

Pro správné fungování každého státního zřízení je nutnou podmínkou existence právních mechanismů, na základě, kterých je určitým osobám svěřena pravomoc zákonným způsobem zasahovat do práv a povinností třetích osob. V demokratickém právním státu je rozdělena státní moc dle klasické teorie dělby moci na tři typy – moc soudní, moc zákonodárnou a moc výkonnou. Svěřením pravomocí daným osobám a tím fakticky vytvořením určitého statusu exponované osoby je naprosto nedílnou součástí patřičného fungování demokratického právního státu a simultánně výkonu každého typu moci. Jedním ze státních zájmů je zájem na kontinuálně správném a zákonném výkonu těchto pravomocí, což má za efekt správné fungování státního zřízení. Konkrétními nositeli těchto pravomocí jsou v české právní úpravě úřední osoby. Je to právě sumarizace úředních osob a jejich trestněprávní ochrany a odpovědnosti, která byla důvodem, proč jsem toto téma zvolil jako téma diplomové.

Systematika této diplomové práce spočívá v rozdělení práce na čtyři kapitoly. První kapitola se věnuje pojmu úřední osoby, dále pak podmínkami, které musí být splněny, aby osoba vystupovala jako úřední osoba. Největší část první kapitoly zabírá zevrubný popis všech jednotlivých úředních osob, jak jsou definovány současnou trestněprávní úpravou. Tématem druhé kapitoly je trestněprávní ochrana úředních osob. Zde se zaměřím na všechny trestné činy, které lze spáchat proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby. Ve třetí kapitole se v návaznosti poté věnuji trestným činům úředních osob a příbuzné úpravě úplatkářství. Tu jsem se rozhodl zařadit jen pouze v souvislosti s úředními osobami, abych se příliš neoddaloval od osnovy diplomové práce. V poslední čtvrté kapitole provedu srovnání s německou a polskou právní úpravou. V této kapitole nebudu dopodrobna rozepisovat celé právní úpravy, protože to by vydalo na další dvě diplomové práce, ale zmíním pouze nejvýraznější rozdíly.

Kapitola 1: Vymezení úřední osoby

1.1 Pojem „úřední osoba“ ve srovnání s pojmem „veřejný činitel“

Primárně je potřebné rozlišit dva zdánlivě podobné pojmy, které jsou ve společnosti velmi často chybně zaměňovány. Všeobecně se dá konstatovat, že žádný státní aparát se neobejde bez určitých exponovaných osob, kterým jsou svěřeny specifické pravomoci k plnění státních úkolů, případně úkolů společnosti. Vzhledem k výjimečnosti dané osoby je nutné vytvořit právní mechanismus, který tyto osoby ochrání, ale zároveň potrestá v případě protiprávního jednání, které je ustanoveno konkrétní právní úpravou. V praxi je poměrně složité vymezit všechny možné osoby jedním slovním výrazem, proto se zákonodárci uchylují k obecným výrazům, aby bylo možné zařadit pod onen pojem široké spektrum osob. Tento trend se vyskytuje i v zahraničí, kde například francouzská právní úprava hovoří o „la haute fonction publique“ (volně přeložitelné jako „vyšší veřejný úředník“), polská právní úprava o „funkjonariusz publiczny“ (volně přeložitelné jako „veřejný funkcionář/činitel“) a anglosaské právo o „public official“ (volně přeložitelné jako „veřejný úředník“).

Českoslovenští zákonodárci zvolili pojem „veřejný činitel“, který taxativně ustanovili již v zákoně č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní, který ovšem v platnosti vydržel pouze deset let. V roce 1960 v rámci přijetí nové komunisticky ideologické Ústavy byla naplánována i celková právní rekodifikace, která se dotkla i trestního práva. Nová úprava obsažená v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon (dále jen „trestní zákon“) se držela původní terminologie, nicméně osobu veřejného činitele rozšířila takto:

„Veřejným činitelem je volený funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník národního výboru, soudu nebo jiného státního orgánu, státní hospodářské, družstevní nebo společenské organizace nebo příslušník ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru, pokud se podílí na plnění úkolů společnosti a státu a používá přitom pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů svěřena. K trestní odpovědnosti a ochraně veřejného činitele se podle jednotlivých ustanovení tohoto zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s jeho pravomocí a odpovědností.“

Dané ustanovení se během necelých padesáti let samozřejmě vyvíjelo a konečná podoba, před přijetím zákona č. 40/2009, vypadala takto:

„Veřejným činitelem je volený funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník orgánu státní správy a samosprávy, soudu nebo jiného státního orgánu nebo příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru, soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu podle zvláštního právního předpisu, pokud se podílí na plnění úkolů společnosti a státu a používá přitom pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů svěřena. Při výkonu oprávnění a pravomocí podle zvláštních právních předpisů je veřejným činitelem také fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, vodní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží. K trestní odpovědnosti a ochraně veřejného činitele se podle jednotlivých ustanovení tohoto zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s jeho pravomocí a odpovědností. Funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník státního orgánu, samosprávy, ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru cizího státu, se za těchto podmínek považuje za veřejného činitele, pokud tak stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.“

Vymezení osoby veřejného činitele ovšem trpělo nedostatky, které spočívaly především v příliš velké obecnosti a vágnosti a vedly k právní nejistotě. Nicméně nastalý stav nahrával tehdejšímu státnímu zřízení, a tak je nasnadě předpokládat, že se jednalo o úmyslný záměr. Právě ona obecnost dala velký prostor soudům k vytváření důležité judikatury, která do dnešních dnů formuje pohled na konkrétní osoby spadající pod obecný pojem „úřední osoby“ (dřívějšího veřejného činitele). Nutno podotknout, že tato úprava byla platná necelých padesát let, tudíž není divu, že laická společnost stále nemá v těchto pojmech jasno¹.

Zásadní změnu tak znamenal především rok 1989 a sním spojená sametová revoluce, která představovala přeměnu totalitního politického režimu na režim demokratický. S tím byla spojena řada změn a novel, které se dotýkaly všech

---

¹ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

právních odvětví. V rámci ustanovení osoby veřejného činitele došlo výrazné změny s přijetím zákonů č. 175/1990 Sb. a č. 557/1991 Sb., které nejen, že terminologicky nahradily pojmy „národní orgán“ slovy „orgán státní správy a samosprávy“, tak především zásadně zúžily okruh osob, které lze za úřední osoby považovat. Stále poměrně nedokonalá úprava vyvolávala spory ohledně vnímání pracovníků státních organizací, kteří se podíleli na plnění úkolů státu a společnosti za využití pravomocí udělených zákonem, případně prováděcím právním předpisem. Jednalo se například o lékaře v pracovněprávních otázkách, ředitele středních škol ohledně rozhodování o přijetí studentů nebo děkanů vysokých škol v rámci vydávání statutárních předpisů. Právní experti ovšem dospěli k názoru, že výše zmíněné subjekty nelze považovat za veřejné činitele.

Další terminologické změny byly provedeny v druhé vlně novelizací v období začátku druhého tisíciletí, ve kterém konkrétně zákon č. 362/2003 Sb., změnil pojem „bezpečnostní sbor“ na „ozbrojený sbor“ a dovršeny byly přijetím nového trestního zákoníku (z. č. 40/2009 Sb., dále jen „trestní zákoník“), který nahradil pojem „veřejný činitel“ pojmem „úřední osoba“. Jednalo se o snahu přiblížit se mezinárodněkomfortnímu termínu „public official“ a zároveň minimalizovat korelaci s bývalým komunistickým názvoslovím².

Tato změna bohužel není dokonalá, přestože se výrazně přiblížila mezinárodním standardům, mezinárodnímu pojmu by více odpovídal pojem „veřejný úředník“. Na druhou stranu se nabízí otázka, zda by česká společnost zaujala potřebně vážný postoj k těmto osobám, protože nutno podotknout, že slovo „osoba“ vyvolává důstojnější konotace než slovo „úředník“, takže v celkovém kontextu je nutno tuto úpravu hodnotit jako nejlepší možnou.

1.2 Vymezení úřední osoby

Primárním pramenem práva pro ustanovení úřední osoby je v současnosti trestní zákoník, který v § 127 taxativně vyjmenovává osoby, které jsou úřední osobou, takto:

---

² FENYK, J., HÁJEK, R., STRŽÍŽ, I., POLÁK, P. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Díl 1 - trestní zákoník*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-802-4

(1) Úřední osobou je

a) soudce,

b) státní zástupce,

*c) prezident České republiky, poslanec nebo senátor
Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky
nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné
moci,*

*d) člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní
samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu
veřejné moci,*

*e) příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo
strážník obecní policie,*

*f) soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech
vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce,*

*g) notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní
komisař,*

h) finanční arbitr a jeho zástupce,

*i) fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody,
mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží, pokud plní úkoly státu
nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění
těchto úkolů.*

*(2) K trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby se podle
jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby trestný čin
byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností.*

*(3) Úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace se za
podmínek uvedených v odstavcích 1 a 2 považuje za úřední osobu
podle trestního zákona, pokud tak stanoví mezinárodní*

smlouva nebo pokud se souhlasem orgánů České republiky působí na jejím území; tento souhlas se nevyžaduje, jde-li o úřední osobu mezinárodního trestního soudu, mezinárodního trestního tribunálu, popřípadě obdobného mezinárodního soudního orgánu, které splňují alespoň jednu z podmínek uvedených v § 145 odst. 1 písm. a) zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

Při bližším porovnání současné právní úpravy s předchozí úpravou obsaženou v trestním zákoně č. 140/1961 je možné pozorovat čtyři podmínky, které jsou shodné v obou právních definicích³. Rigidita těchto podmínek je dána jak soudní judikaturou, tak trestněprávní teorií a týká se trestněprávní ochrany i trestněprávní odpovědnosti úřední osoby. Jedná se o tyto podmínky:

- 1) jde o osobu v ustanovení výslovně za úřední osobu prohlášenou,*
- 2) plní úkoly státu nebo společnosti,*
- 3) při plnění těchto úkolů používá pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za jejich plnění svěřena,*
- 4) trestná činnost byla spáchána v souvislosti s pravomocí a odpovědností takové osoby.*

Tyto podmínky jsou kumulativní. Je tedy potřeba, aby pro vznik odpovědnosti nebo práva ochrany platily všechny najednou. Jedná se o významnou skutečnost, protože to vylučuje vznik práva ochrany v situacích, kdy úřední osoba jedná jako soukromoprávní subjekt, případně kdy zneužívá svých zákonných pravomocí. Každé podmínce věnuji jednu celou podkapitolu, protože to vnímám jako nutné k pochopení celkové podstaty úřední osoby.

---

³ NOVOTNÝ, O. *Trestní právo hmotné*. Praha: Codex, 1992. ISBN 80-901185-1-8.

1.3 Zákonný výčet úředních osob

První podmínka je již zmíněna výše v této podkapitole. Jedná se o výčet osob uvedených v trestním zákoníku a z důvodu přehlednosti se budu držet tohoto rozdělení v dalších podkapitolách. Všeobecně lze konstatovat, že se jedná o různorodé subjekty, které jsou chráněny, případně jim vzniká trestní odpovědnost, odlišně. To samé se týká jejich vymezení, které je buď poměrně konkrétní (soudce, prezident České republiky, státní zástupce atd.) nebo obecné („jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci“ atd.) Všechny osoby, které taxativně zmiňuje trestní zákoník, vymezím speciálně v dalších oddílech.

1.3.1 Soudce

Úřední osoba soudce je v trestním zákoníku vymezena konkrétně, tudíž neexistují větší výkladové spory. Hlavním pramenem práva v tom případě bude z. č. 6/2002 Sb., o sodech a soudcích (dále jen „ZSS“), který v § 60 určuje předpoklady pro výkon soudcovské funkce. Ty zní takto:

(1) Soudcem nebo přísedícím může být ustanoven státní občan České republiky (dále jen "občan"), který je plně svéprávný a bezúhonný, jestliže jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat, v den ustanovení dosáhl věku nejméně 30 let a souhlasí se svým ustanovením za soudce nebo přísedícího a s přidělením k určitému soudu.

(2) Podmínku bezúhonnosti podle odstavce 1 nesplňuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jestliže se na něj podle zvláštního právního předpisu nebo rozhodnutí prezidenta republiky nehledí, jako by nebyl odsouzen.

(3) Předpokladem pro ustanovení soudcem je též vysokoškolské vzdělání získané řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice a složení odborné justiční zkoušky.

(4) *Další předpoklady pro ustanovení soudcem nebo přísedícím stanoví zvláštní právní předpis.*

(5) *Za odbornou justiční zkoušku se považuje též advokátní zkouška, závěrečná zkouška právního čekatele, notářská zkouška a odborná exekutorská zkouška. Stejně účinky má výkon funkce soudce Ústavního soudu alespoň po dobu 2 let.*

Jak je ze zákonné definice zřejmé, mezi soudce se počítá taktéž přísedící, což sice je soudce laik, který nemusí mít právnické vzdělání, ale i přesto je mu svěřena rozhodovací pravomoc a v řízeních, ve kterých je součástí senátu, má jeho hlas stejnou sílu jako hlas⁴ předsedy senátu, který je právníkem. Mírné pochybnosti by mohly vyvstat s pomocnými soudními funkcemi, tedy s asistenty soudců, vyššími soudními úředníky nebo dále justičními čekateli, soudními vykonavateli a pracovníky Probační a mediační služby. Tyto osoby skutečně nejsou soudci, nicméně jejich činnost přímo souvisí s rozhodovací činností soudců, čímž se přímo podílí na rozhodování, a to například sběrem potřebných údajů (třífázový mechanismus rozhodovací činnosti je detailněji popsán v podkapitole „1.4 Plnění úkolů státu nebo společnosti“)⁵. Z těch to důvodů je možné i tyto osoby podřadit pod písm. a) 1 § 127, případně d) § 1 127 trestního zákoníku. V konečném důsledku není podstatné, pod jaké ustanovení se daná osoba podřadí, protože Ústavní soud svou judikaturou⁶ rozhodl, že trestněprávní ochrana není prisuzována instituci, respektive konkrétní osobě soudce, ale určitému demokratickému poslání, které je prováděno výkonem soudních pravomocí, a právě ty pravomoce mají v určitých případech i výše zmíněné osoby.

Soudce je pro vznik svého mandátu povinen složit slib do rukou prezidenta republiky. Tato povinnost pramení z čl. 93 (1) Ústavy a také z § 62 ZSS.

---

⁴ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁵ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

⁶ Pl. ÚS 43/93

1.3.2 Státní zástupce

Velmi podobná situace jako u soudce je u státního zástupce. Již minulá právní úprava řadila státní zástupce mezi úřední osoby, ale vytvoření odstavce speciálně pro státní zástupce je velmi zdařilým krokem zákonodárců z důvodu posílení právní jistoty ohledně této osoby. Osoba státního zástupce je upravena v z. č. 284/1993 Sb., o státním zastupitelství (dále jen „ZSZ“), konkrétně v § 17 takto:

(1) Státním zástupcem může být jmenován státní občan České republiky, který je způsobilý k právním úkonům, bezúhonný, ke dni jmenování dosáhl věku nejméně 25 let, získal vysokoškolské vzdělání studiem magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice, úspěšně složil závěrečnou zkoušku, jeho morální vlastnosti dávají záruku, že bude funkci řádně zastávat, a souhlasí se svým jmenováním do funkce státního zástupce a s přidělením k určitému státnímu zastupitelství.

(2) Odborná justiční zkouška, soudcovská zkouška, jednotná soudcovská a advokátní zkouška, vojenská právní zkouška a prokurátorská zkouška vykonané před účinností tohoto zákona mají stejné účinky jako závěrečná zkouška podle tohoto zákona.

(3) O uznání jiných zkoušek za závěrečnou zkoušku podle tohoto zákona rozhoduje ministr spravedlnosti.

(4) Podmínku bezúhonnosti nesplňuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jestliže se na něj podle zvláštního právního předpisu nebo rozhodnutí prezidenta republiky nehledí, jako by nebyl odsouzen.

V otázce příbuzných odpovědných pracovníků se užije analogický postup, jaký byl užit v předcházejícím oddílu o soudcích. Tedy právní čekatelé, vyšší úředníci státního zastupitelství a asistenti státního zástupce jsou taktéž úředními osobami podřaditelnými pod písm. b), respektive d) § 127 trestního zákoníku. Všeobecně se dá říci, že všichni státní zástupci jsou, za podmínky, že v době činu plnily úkoly státu nebo společnosti a používali při tom svěřené pravomoci pro

plnění těchto úkolů, úředními osobami v celém rozsahu jim svěřené působnosti na základě příslušného zákona či zákonů.

1.3.3 Prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci

V písm. c) 1 § 127 trestního zákoníku se poprvé dostáváme ke složitému vymezení úřední osoby. V tomto písmeně je celkově zasaženo pět osob, z toho čtyři jsou vymezeny konkrétně a pátá obecně. V další části tohoto oddílu se budu věnovat každé osobě zvlášť.

Prezident České republiky je monokratický orgán⁷ zastávaný pouze jednou fyzickou osobou. Jedná se o výsostného státního reprezentanta a hlavu státu. I z tohoto významového důvodu osoby prezidenta jsou jeho pravomoci upraveny v Ústavě, jakožto nejzákladnějšího a nejhonosnějšího právního předpisu České republiky. Ani celospolečensky žádaná novela volby prezidenta z roku 2013 nezměnila prezidentův status úřední osoby.

Poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky jsou primárně zástupci moci zákonodárné. I jejich úpravu nalezneme v Ústavě, kde se konkrétně jedná o hlavu II. Ani zde není prostor pro rozporný výklad, protože poslancem nebo senátorem je osoba, která složí slib, přičemž právě složením slibu vzniká poslanecký nebo senátorský mandát, který trvá čtyři, respektive šest let.

Členem vlády České republiky se rozumí předseda vlády, místopředseda vlády a všichni ministři. Ministr je osoba, která má pověření vést určitý ministerský resort, kterých je v současné době čtrnáct. Opět velmi konkrétní vymezení nevyvolává žádný prostor pro diskuzi ohledně statusu úřední osoby.

Nicméně závěrečná část písm. c) 1 § 127 trestního zákoníku je velmi obecná a v zákonném znění „*jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci*“ je nutné si primárně vymezit zásadní pojmy „*jiná osoba zastávající funkci*“

---

⁷ Předstátnicová výuka ze správního práva - JUDr. Petr Svoboda, Ph.D. In: *Youtube.com*. [online] 12.4.2017 Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=QkR7HnDZU34&feature=youtu.be>

a „jiný orgán veřejné moci“. Tento bod je třeba především zkoumat ve srovnání s dalším písm. d), protože v něm se vyskytuje osoba „*odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci*“. Tyto dvě formulace je třeba pozorně zkoumat a rozlišit, protože se na první pohled může zdát, že se jedná o stejné osoby. Jinou osobou zastávající funkci v jiném orgánu ve znění písm. c) je myšlen primárně vedoucí funkcionář a sekundárně další funkcionář každého dalšího orgánu veřejné moci. Veřejná moc je vykonávána státem a v samostatné působnosti dalšími subjekty, a to ve veřejném zájmu směřující k celospolečenské organizaci a správě. Státní veřejná moc se v České republice dělí na moc výkonnou, zákonodárnou a soudní a je vykonávána prostřednictvím orgánů všech těchto mocí. Orgán veřejné moci je právnická osoba a takový orgán, který je oprávněn, na základě zákona a v jeho mezích, vrchnostensky rozhodovat o právech a povinnostech třetích osob, nebo do těchto práv a povinností zasahovat s tím, že veškerá rozhodnutí jsou závazná a vynutitelná⁸. Velmi zásadními judikáty v oblasti určení orgánu veřejné moci jsou ÚS 138/1998-n a ÚS 3/1993-u. Lze tedy všeobecně konstatovat, že mezi orgány veřejné moci patří orgány moci zákonodárné, moci soudní (např. ředitel správy soudu, což je nesoudcovská funkce, která je upravena v ZZS) a taktéž moci výkonné, kde se bude jednat o ústřední orgány státní správy, tedy ministerstva, (nicméně je třeba si uvědomit, že ministr je zároveň členem vlády, což znamená, že toto rozšíření písm. c) je z tohoto pohledu nepodstatné), další ústřední orgány státní správy (např. Úřad vlády České republiky, Český telekomunikační úřad, Český statistický úřad, Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, atd.), správní úřady s celostátní působností a územní odborné správní úřady⁹, případně i nezávislé správní úřady¹⁰, kde ovšem vyvstává na povrch otázka, jak označit úřad, který je dalším ústředním orgánem státní správy ale zároveň nezávislým úřadem (Český telekomunikační úřad, Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, atd.), což je ovšem významné spíše z

---

⁸ HENDRYCH, D. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ POUPEROVÁ, O. *Nezávislé správní úřady*. In: mvcr.cz [ONLINE]. 2014. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/nezavisle-spravni-urady.aspx>

terminologického hlediska. Pod orgány veřejné moci se řadí také orgány samosprávy v samostatné působnosti, jejíž rozsah je obsažen v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích (dále jen „obecní zřízení“), v zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích (dále jen „krajské zřízení“) a v zákoně č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

Hlavním rozdílem tedy mezi osobou uvedenou v písm. c) a písm. d) je hierarchická pozice dané osoby. Zatímco první osoba získává rozhodovací pravomoc již ze svého titulu (např. ministr spravedlnosti získává oprávnění zprostit soudce funkce dnem nabytí mandátu), tak „běžný“ úředník disponuje rozhodovacími pravomocemi, které jsou pouze určitým způsobem odvozené od pravomocí vyšších funkcionářů, případně od samotné instituce, jejíž je součástí. Typickým znakem bude také vztah nadřízeného a podřízeného. Z lexikologického hlediska stačí porovnat právní význam slov „funkcionář“ (odv. od slova „funkce“) a „úředník“, ze kterého vyplývá, že funkcionář je osoba s hodností spojenou s určitou činností, a právě ona hodnost bude tím faktorem, který úředník dle písm. d) postrádá¹¹.

Tato část § 127 trestního zákoníku poprvé odhaluje, že odst. 1 není absolutně taxativním výčtem, nýbrž uváženou kombinací mezi taxativností a demonstrativností. Z právního hlediska se jedná o zdařile komplexní vymezení, ve kterém jsou exponované osoby jednoznačně zmíněny (soudce, státní zástupce, prezident atd.) a na druhé straně je zde z důvodu obecnosti některých osob prostor pro reakce na vývoj správního práva, případně na formu činnosti veřejné správy. Nutno ovšem zmínit, že tento přístup může být velmi matoucí pro neodbornou veřejnost, což může v důsledku snižovat právní jistotu.

1.3.4 Člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci

Tento bod se opět skládá ze dvou částí, a to konkrétní a obecné. První část je věnována členu zastupitelstva, kterýmž se nepochybně myslí člen zastupitelstva

---

¹¹HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*, 3.vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-057-1

obce (dle obecního zřízení), člen zastupitelstva kraje (dle krajského zřízení) a člen zastupitelstva hlavního města Prahy. Jsem toho názoru, že tento výčet je naprosto vyčerpávající a není zde prostor pro pochybnosti o tom, zda člen zastupitelstva požívá nebo nepožívá trestněprávní ochrany.

Druhá obecná část je věnována odpovědnému úředníkovi územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci. Odpovědný úředník je osoba, která působí v orgánu veřejné moci a disponuje pravomocí k plnění úkolů společnosti a státu. Tato pravomoc může být vykonávána samostatně nebo odvozeně od výkonu pravomoci svého nadřízeného funkcionáře, který je zmíněn v oddílu 1.3.3 a spadá pod písm. c) 1 §127 trestního zákoníku. Odpovědným úředníkem budou tedy nevolení zaměstnanci orgánu veřejné moci (zmíněný výčet orgánů veřejné moci v oddílu 1.3.3 lze aplikovat i zde), kteří se za využití veřejnoprávních prostředků podílejí na výkonu veřejné moci a pobírají za to plat pocházející z veřejnoprávních zdrojů¹². To je při zkoumání toho, kdo je reálně úřední osoba, ale velmi důležité, protože ne všichni zaměstnanci–fyzické osoby daného orgánu veřejné moci budou zároveň úřední osoby. Je tedy velmi podstatné rozdělit úředníky, kteří mají rozhodovací pravomoc, a tak se podílejí na výkonu veřejné správy a zaměstnance orgánu veřejné správy, kteří taktéž mohou být označeni jako „úředníci“, ale nedisponují rozhodovací pravomocí. Tito úředníci nejsou pro naše potřeby úředními osobami.

Zajímavým výkladovým vývojem prošlo vymezení samosprávy v režimu úředních osob. České správní právo zná územní samosprávu a zájmovou samosprávu, jak ve své knize *Samospráva* uvádí významný český právník Zdeněk Koudelka¹³. Někteří autoři ještě hovoří o tzv. věcné samosprávě, což jsou typicky svazky obcí nebo rady regionální soudržnosti. Vzhledem k tomu, že stará trestní kodifikace z roku 1961 definovala úřední osobu jako *veřejného činitele – odpovědného pracovníka státní správy a samosprávy, soudu nebo jiného státního orgánu*, nebylo jasné, zda se tím myslí všechny druhy samospráv nebo pouze samospráva územní. Právní experti a praxe se nakonec přiklonila k názoru, že se

---

¹² ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

¹³ KOUDELKA, Z. *Samospráva*. V Praze: Linde, 2007, ISBN 978-80-7201-665-5.

status úřední osoby bude týkat pouze odpovědných úředních osob operujících v rámci územní samosprávy, a to především z důvodu, že prvotní smysl tohoto zákonného ustanovení je takový, že za orgán samosprávy je třeba považovat pouze takový orgán, který se svou činností velmi podobá státním orgánům a dále ta činnost dopadá na široký okruh adresátů, což splňuje pouze samospráva územní. Typickým znakem zájmové samosprávy je určitá forma exkluzivity vyžadující splnění předem daných podmínek ke vzniku možnosti stát se součástí osobního základu dané samosprávy. Na základě těchto důvodů byla vyloučena i věcná samospráva a samospráva stavebního bytového družstva¹⁴. Současná právní úprava se tohoto výkladu drží a duchapřítomně je dotčená samospráva zkonkretizována. Nyní se již mluví pouze o „územní samosprávě“, což je v rámci právní jistoty nutné hodnotit kladně.

„Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.“

Takto definuje územní samosprávu v čl. 99 Ústava. Český právní řád zná tedy jen dvě formy územního samosprávného celku, a to –základní a vyšší. Orgány základního samosprávného celku obce budou: zastupitelstvo obec, rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce (např. povodňová komise atd), u města to pak analogicky bude zastupitelstvo města, rada města, primátor, magistrát a zvláštní orgány města. Mezi zvláštní orgány obce bezpochyby spadá i případně zřízená obecní policie, jejíž odpovědní úředníci, tedy strážníci, zajisté mají status úřední osoby, nicméně jsem toho názoru, že tyto osoby bychom měli spíš zařadit pod písm. e) 1 § 127 trestního zákoníku neb právě v něm se nachází zmínka o „strážníku obecní policie“.

Analogická situace bude u zkoumání orgánu vyšších samosprávných celků, tedy krajů, kam spadá zastupitelstvo kraje, rada kraje, hejtman, krajský úřad a případně zřízené zvláštní úřady.

---

¹⁴ KOUDELKA, Z. *Samospráva*. V Praze: Linde. 2007, ISBN 978-80-7201-665-5.

Jaké orgány spadají pod „orgán státní správy nebo jiný orgán veřejné moci“ jsem již nastínil v předešlém oddílu 1.3.3 a nutno podotknout, že stejný výčet lze použít i v tomto případě. Jedná se o ministerstva, další ústřední orgány státní správy, správní úřady s celostátní působností a územní odborné správní úřady.

V této části zákona č. 40/2009 nicméně existovaly největší výkladové neshody a poměrně rozsáhlá judikatura zde řešila nemálo problémů. Zpočátku nebylo jisté, jak například posuzovat pracovníka orgánu sociálně-právní ochrany dětí, a tak v této otázce byl vydán zásadní judikát (RT 67/2013), který stanovil, že tento pracovník je úřední osobou, protože během výkonu své činnosti operuje s pravomocí, na jejímž základě plní úkoly státu nebo společnosti. Velmi podobná situace se týkala vychovatele věznice (6 Tdo 675/2014 a 7 Tdo 395/2015), zkušební komisaře u zkoušky pro získání profesního průkazu způsobilosti řidičů (4 Tdo 1203/2014), ředitele Úřadu Regionální rady soudržnosti (8 Tdo 1375/2013) anebo starosty obce, kde se jednalo pouze o dílčí okolnosti (8 Tdo 1131/2011), protože všeobecně nepanovalo pochyb o tom, že starosta obce je úřední osobou. Zdaleka komplikovanější bylo určení statusu pracovníka Probační a mediační služby, jež bylo podle soudního rozhodnutí Rt 77/2013 nakonec přiznáno.

Všeobecně tedy lze konstatovat, že úřední osoby podle tohoto písmene jsou všechny osoby, které v době činu plnily úkoly státu nebo společnosti a používaly k tomu svěřené pravomoci právě pro plnění těchto úkolů. Je-li tato podmínka splněna, jsou úředními osobami v celém rozsahu jim svěřené působnosti na základě příslušného zákona nebo zákonů.

1.3.5 Příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie

V této části se zákonodárci zaměřili na vymezení úředních osob, které primárně svou činností zajišťují bezpečnost majetku a osob v České republice a na základě státního členství v mezinárodních operacích také na územích cizích států v rámci mírových operací nebo záchranných humanitárních akcí.

První bod se zaměřuje na příslušníky ozbrojených sil. Jejich základní definici nalezneme v zákoně č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky. Ozbrojené síly dělí zákon konkrétně na Armádu, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž a dále jasně deklaruje, že „*příslušníkem ozbrojených sil je jen voják v činné službě*“, což z dikce vylučuje další zaměstnance výše zmíněných orgánů, kteří tvoří pouze civilní personál a samozřejmě vojáky, kteří nejsou činní ve službě¹⁵.

V druhé části se hovoří o příslušnících bezpečnostních sborů. Příslušníkem bezpečnostního sboru je osoba, která je ve služebním poměru k České republice a svou službu vykonává v jednom z bezpečnostních sborů, které upravuje v § 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů takto:

- a) *Policie České republiky (srov. z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky),*
- b) *Hasičský záchranný sbor České republiky (srov. z. č. 320/2015 Sb., o hasičském záchranném sboru),*
- c) *Celní správa České republiky (srov. z. č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky a z. č. 242/2016 Sb., celní zákon),*
- d) *Vězeňská služba České republiky (srov. zák. č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky),*
- e) *Generální inspekce bezpečnostních sborů (srov. zák. č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů),*
- f) *Bezpečnostní informační služba (srov. zák. č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě),*

---

¹⁵ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

g) Úřad pro zahraniční styky a informace (srov. zák. č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, zejména § 17 až 20).

K tomuto širokému výčtu je nutné ještě dodat význam slova „služba“. Služba je taktéž upravena v z. č. 361/2003 a to takto:

a) úkony a činnosti realizující oprávnění a povinnosti stanovené právními předpisy upravujícími působnost bezpečnostních sborů,

b) soustředování, vyhodnocování a evidování informací a údajů potřebných pro výkon služby, včetně činnosti v operačních a informačních střediscích,

c) řízení výkonu služby,

d) činnost ve vzdělávacích, technických a účelových zařízeních, která pro výkon služby zabezpečují přípravu příslušníků a výzkumné, technické a další podmínky, a to v rozsahu stanoveném ředitelem bezpečnostního sboru, a

e) plnění úkolů Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace (dále jen "zpravodajská služba").

Tato definice slova „služba“ je podstatná z důvodu vyloučení dalších civilních zaměstnanců bezpečnostních sborů, kteří sice pracují ve sboru, čímž je splněna první podmínka pro udělení statusu úřední osoby, ale jejich pracovní náplň nezahrnuje činnost, která je zmíněna mezi činnostmi, které chápeme jako službu příslušníka bezpečnostního sboru České republiky.

Poslední zmíněnou osobou je strážník obecní policie, kterým se myslí dle § 1 odst. 5 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii i strážník městské policie. Zařazení osoby strážníka obecní policie pod písm. e) § 127 trestního zákoníku se může zdát jako nadbytečné, protože tyto osoby již spadají pod písm. d) jakožto odpovědní úředníci obecních orgánů, kterým obecní policie nepochybně je¹⁶.

---

¹⁶ HENDRYCH, D. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1.

Nicméně lze toto zařazení hodnotit jako zdařilou snahu o přehlednost a lepší systematiku, protože nelze vyloučit, že právě osoba obecního strážníka má, co do činnosti, velmi podobný charakter jako výše zmíněný příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru. Strážníkem obecní policie se může stát jakákoliv fyzická osoba, která splňuje zákonné požadavky uvedené v zákonu o obecní policii, které zní takto:

(1) Strážníkem může být občan České republiky, který

a) je bezúhonný,

b) je spolehlivý,

c) je starší 18 let,

d) je zdravotně způsobilý,

e) dosáhl středního vzdělání s maturitní zkouškou a

*f) má osvědčení o splnění stanovených odborných předpokladů
(dále jen „osvědčení“).*

1.3.6 Soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce

V této části se zákonodárce věnuje pouze jedné osobě, a to soudnímu exekutorovi. Jako hlavní pramen práva pro určení toho, kdo je soudní exekutor, slouží zákon č. 12/2001 Sb., exekuční řád (dále jen „exekuční řád“), který v § 1 a § 9 stanoví toto:

§ 1 (1) Soudní exekutor (dále jen "exekutor") je fyzická osoba splňující předpoklady podle tohoto zákona, kterou stát pověřil exekutorským úřadem.

(2) V rámci pověření exekutorským úřadem exekutor provádí nucený výkon exekučních titulů včetně zřizování exekutorského

zástavního práva (dále jen "exekuční činnost") a další činnost podle tohoto zákona.

§ 9 (1) *Exekutorem může být jmenován občan České republiky, který*

a) je plně svéprávný,

b) získal vysokoškolské vzdělání v oboru právo

1. v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo

2. studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v bodě 1 na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice,

c) je bezúhonný,

d) vykonal alespoň tříletou exekutorskou praxi, a

e) složil exekutorskou zkoušku.

Ve srovnání s předchozími oddíly je zde potřeba vyzdvihnout druhou podmínku vzniku trestněprávní ochrany a odpovědnosti soudního exekutora, a to skutečnost, že soudní exekutor je považován za úřední osobu pouze při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce. Z tohoto důvodu je naprosto nezbytné dostatečně vymezit onu exekuční činnost. Zaprvé je exekuční činnost popsána ve výše zmíněném § 1 odst. 1 a dále je konkretizována v § 76 a § 76a exekučního řádu, kde je definována takto:

§ 76 (1) *Pověří-li soud exekutora, může exekutor provádět i jinou činnost, zejména doručovat písemnosti soudu a vykonávat činnost*

soudního vykonavatele podle zvláštního právního předpisu. V rámci další činnosti exekutor vykonává i jinou činnost, stanoví-li tak zvláštní právní předpis.

(2) Exekutor může též provést dražbu movité či nemovité věci na návrh vlastníka či osoby oprávněné disponovat s věcí. Přitom postupuje přiměřeně podle ustanovení tohoto zákona.

§ 76a Na základě pověření soudu nebo státního zástupce zjišťuje exekutor majetek podléhající podle rozhodnutí vydaného v trestním řízení zajištění a osobně nebo prostřednictvím jiné osoby vykonává správu takového majetku. Při evidenci spravovaného majetku postupuje exekutor přiměřeně jako při evidenci věcí převzatých do úschovy.

Takto specifikovaná exekuční činnost samozřejmě neobsahuje veškerou činnost, která může být pracovní náplní soudního exekutora, není zde zahrnuto poskytování právní pomoci, autorizovaná konverze dokumentů, provádění úschov, sepisování listin atd. Znamená to, že při výkonu těchto činností nebude na soudního exekutora pohlíženo jako na úřední osobu, což vylučuje využití speciálního režimu trestněprávní ochrany úřední osoby a také vznik trestní odpovědnosti za trestné činy, které může subjektivně spáchat pouze úřední osoba.

Srovnáme-li starší úpravu soudního exekutora jakožto úřední osoby v trestním zákoně z roku 1961, tak se dozvíme, že pro soudního exekutora nebyla vytvořena samostatná kategorie, ale byl zahrnut pod příslušníky bezpečnostních sborů. Obsahově se definice příliš nelišila, až na uznání činnosti sepisování exekutorských zápisů jakožto činnosti exekuční, což je dnes již logicky vyjmutu, protože při sepisování exekutorských zápisů nedochází k autoritativnímu rozhodování o právech a povinnostech, ale pouze k osvědčování skutečností nebo věcí.

Problematika soudních exekutorů byla poměrně nesporná, nicméně s nástupem soukromých exekutorů vyvstala otázka, zda i pověření zaměstnanci exekutora jednají jako úřední osoby, když provádí výkon tzv. na místě a často se stávají předmětem útoku. Tento spor, který se během let dramaticky vyvíjel,

vyřešil až judikát Tpjn 304/2014, který ztvdil, že vykonavatel exekutora je považován za úřední osobu, provádí-li z písemného pověření soudního exekutora úkony, které je ve výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu oprávněn provést soudní vykonavatel¹⁷. V návaznosti na tento judikát vyvozují, že zaměstnanec je chápán stejně i z důvodu, který je uveden v § 5 exekučního řádu, který zní takto:

(1) Exekutor může zaměstnávat zaměstnance.

(2) Na základě písemného pověření uděleného exekutorem mohou jeho zaměstnanci vykonávat úkony exekuční činnosti a další činnosti za podmínek a v rozsahu stanoveném tímto zákonem.

Zaměstnanec je tedy na základě exekutorova pověření oprávněn vykonávat exekuční činnost, což z něho optikou § 127 trestního zákoníku činí úřední osobu¹⁸.

1.3.7 Notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař

Zákonná koncepce notáře je velmi podobná té, která byla užita u soudního exekutora. Opět jsou zde ustanoveny dvě podmínky, které musí být splněny, aby bylo na notáře pohlíženo jako na úřední osobu. První podmínkou je být notářem. Právním předpisem, který se věnuje notářům a notářské činnosti je zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (dále jen „notářský řád“). Notářem je myšlena fyzická osoba, která je občanem České republiky a dále státem pověřena notářským úřadem (prostřednictvím ministra spravedlnosti na návrh Notářské komory). Aby taková osoba mohla být pověřena notářským úřadem (tím je myšlena notářská činnost trvale spojená s místem výkonu této činnosti), musí dle § 7 odst. 1 notářského řádu splňovat tyto atributy:

---

¹⁷ REDAKCE, 2015. *Nejvyšší soud k právnímu postavení vykonavatele soudního exekutora jako úřední osoby ve smyslu § 127 odst. 1 TrZ.* Právní rozhledy, 23-24/2015, s. III, ISSN 1210-6410

¹⁸ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář.* 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

a) je plně svéprávný,

b) získal vysokoškolské vzdělání v oboru právo

1. v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo

2. studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v bodě 1 na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice,

c) je bezúhonný,

d) vykonal alespoň pětiletou notářskou praxi a

e) složil notářskou zkoušku.

Druhá podmínka spočívá v omezení toho, kdy je na notáře pohlíženo jako na úřední osobu. Trestní zákoník v § 127 odst. 1 písm. g) jasně stanoví, že na notáře se hledí jako na úřední osobu pouze při provádění úkonů v řízení o dědictví, ve kterém vystupuje jako soudní komisař. Toto zákonné zmocnění vychází ze zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, kde je v § 103 vyjádřeno takto:

(1) Úkony soudu prvního stupně v řízení o pozůstalosti provádí jako soudní komisař notář, kterého tím soud pověřil, není-li dále stanoveno jinak.

Vzhledem k tomu, že notář zde v řízení v prvním stupni prakticky zastupuje soud, tak je logické, že v rámci této činnosti je na něho pohlíženo jako na úřední osobu, ale je velmi podstatné, že jen a pouze v rámci této činnosti. V další notářské činnosti bude notář chráněn pouze běžnými trestněprávními prostředky a nebude pod speciální ochranou režimu úřední osoby. Stejně tak není

možné, aby v rámci jiné notářské činnosti vznikla trestněprávní odpovědnost pro trestný čin, který může subjektivně spáchat pouze úřední osoba.

1.3.8 Finanční arbitr a jeho zástupce

Z důvodu vstupu České republiky do Evropské unie bylo třeba z menší nebo větší části harmonizovat české právo s právem unijním. Poměrně běžný institut finančního arbitra v evropských zemích náš právní řád neznal, a tak byl přijat zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, který právě osobu finančního arbitra upravuje.

Finanční arbitr je alternativní¹⁹ mimosoudní smírčí orgán, který je volen vládou na návrh ministra financí²⁰ a který dle zákona rozhoduje spory mezi spotřebitelem a:

a) *poskytovatelem platebních služeb při nabízení a poskytování platebních služeb,*

b) *vydavatelem elektronických peněz při vydávání a zpětné výměně elektronických peněz,*

c) *věřitelem nebo zprostředkovatelem při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru nebo jiného úvěru, zápůjčky, či obdobné finanční služby,*

d) *osobou obhospodařující nebo provádějící administraci fondu kolektivních investování nebo nabízející investice do fondu kolektivního investování nebo srovnatelného zahraničního investičního fondu při obhospodařování nebo provádění administrace fondu kolektivního investování nebo nabízení investic do fondu kolektivního investování nebo srovnatelného zahraničního investičního fondu,*

---

¹⁹ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. 5. aktualizované vydání.* Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-726-3

²⁰ ŠINDELKA, V. *Vše o finančním arbitrovi.* In: finance.cz [online]. 2003 Dostupné z <https://www.finance.cz/zpravy/finance/27993-vse-o-financnim-arbitrovi/>

- e) pojistitelem nebo pojišťovacím zprostředkovatelem při nabízení, poskytování nebo zprostředkování životního pojištění,*
- f) osobou provozující směnářenskou činnost při provádění směnářského obchodu,*
- g) stavební spořitelnou nebo zprostředkovatelem při nabízení, poskytování nebo zprostředkování stavebního spoření,*
- h) obchodníkem s cennými papíry, vázaným zástupcem, obhospodařovatelem investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu nebo investičním zprostředkovatelem při poskytování investičních služeb nebo při výkonu činností podle § 11 odst. 1 písm. c) až f) zákona o investičních společnostech a investičních fondech,*
- i) osobou, která vede jiný než platební účet, při vedení tohoto účtu,*
- j) příjemcem jednorázového vkladu při přijímání nebo vracení tohoto vkladu.*

Jak je zřejmé z dikce tohoto oddílu, tak zatímco u soudního exekutora a notáře je status úřední osoby přiřknut pouze při výkonu specifické činnosti, tak finanční arbitr tímto není nikterak omezen. Při veškeré výše zmíněné činnosti tedy finanční arbitr disponuje speciální trestněprávní ochranou i možností vzniku trestněprávní odpovědnosti pro spáchání trestného činu úřední osobou. Finančním arbitrem podle zákona může být pouze fyzická osoba splňující zákonné požadavky, které v § 4 zákona o finančním arbitrovi určuje takto:

(2) Arbitrem a zástupcem arbitra mohou být jmenovány pouze osoby, které jsou bezúhonné, plně svéprávné, mají dobrou pověst a jejichž zkušenosti dávají záruku, že budou svou funkci řádně zastávat. Předpokladem pro jmenování arbitrem a zástupcem arbitra je též vysokoškolské vzdělání získané řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice a prokázání 5 let praxe v oblasti finančního trhu nebo ochrany zájmů spotřebitelů na finančním trhu.

V první větě se můžeme dočíst, že zákon upravuje totožně arbitra i zástupce arbitra. Z toho jednoznačně vyplývá, že zástupce arbitra bude při výkonu činnosti spočívající v mimosoudním rozhodování sporů mezi výše zmíněnými subjekty, taktéž vnímán jako úřední osoba²¹.

1.3.9 Fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží

Tato skupina úředních osob se vymyká z celkového pojetí úředních osob, jelikož se jedná o soukromé fyzické osoby, kterým byla na základě zákonného zmocnění dána pravomoc k výkonu veřejné moci²². V současnosti se v této skupině nachází čtyři typy stráží, ale v původním zákoně č. 238/1999 Sb., který tyto stráže zařadil pod pojem veřejného činitele, jich bylo pět. Nicméně zákon o vodní stráží byl zrušen a tím i úprava osoby vodního strážce.

Zákony č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, č. 449/2001 Sb., o myslivosti a č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráží, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů, jsou zákony, které konkrétní pravomoci svěřují strážím k ochraně právem chráněných zájmů²³. Tato oprávnění mají tradičně podobu například práva na zadržení a zajištění osob porušující zákon, vybírání pokut za přestupky, požadování potřebných dokladů atd. S tím, že každý konkrétní zákon obsahuje vlastní úpravu pro danou stráž.

Všeobecně lze konstatovat, že stráže jsou zvláštními představiteli veřejné moci, jejichž postavení je založeno a přesně vymezeno zákony k ochraně majetku a přírodních statků.

---

²¹ TOMEŠOVÁ, J. *Finanční arbitr - rozhodování sporů mezi spotřebitelem a finanční institucí*. In: právníprostor.cz [online]. 2016 Dostupné z <https://www.pravniprostor.cz/clanky/financni-pravo/financni-arbitr-rozhodovani-sporu-mezi-spotrebitelem-a-financni-instituci>

²² HENDRYCH, D. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1

²³ STANĚK, J., ŘEHÁK, L. *Nové postavení a úkoly stráží*. Praha: Venator, 2000 ISBN 80-902849-0-6

1.3.10 Úřední osoba cizího státu a mezinárodní organizace podle § 127 odst. 3 trestního zákoníku

Zařazení této široké škály úředních osob má přímou souvislost s přípravou České republiky ke vstupu do Evropské unie.

„Funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník státního orgánu, samosprávy, ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru cizího státu se za těchto podmínek považuje za veřejného činitele, pokud tak stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je České republika vázána.“

Zákonodárce správně předvídal, že rozšíření definice veřejného činitele bude eurokomfortní a umožní okamžitou spolupráci především v policejní a justiční oblasti mezi členskými státy nejen v rámci Evropské Unie, ale i v rámci jiných mezinárodních smluv, jichž je České republika signatářem. Současný trestní zákoník ovšem obsahuje lehce odlišnou definici:

„Úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace se za podmínek uvedených v odstavcích 1 a 2 považuje za úřední osobu podle trestního zákona, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva.“

Každopádně obsahově se současné úprava od minulé příliš neliší, maximálně by se dalo hovořit o zobecnění celé úpravy a tím rozšíření okruhu úředních osob, což podporuje flexibilitu, která je potřeba v provádění činnosti na území jiného státu (např. při přeshraničním pronásledování uprchlých osob, přeshraničním sledování osob a věcí, při týmové spolupráci při odhalování a stíhání trestné činnosti atd.)²⁴.

Tím, že byla úřední osoba cizího státu a mezinárodní organizace včleněna do trestního zákoníku, ale nepozbyla svého smyslu zvláštní úprava úřední osoby obsažená v § 334 odst. 2 trestního zákoníku, která definuje osobu jako:

---

²⁴ ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. *Trestní zákon: komentář*. 6. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7179-547-6.

- a) *zastávající funkci v zákonodárném orgánu, soudním orgánu nebo v jiném orgánu veřejné moci cizího státu,*
- b) *zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodním soudním orgánu,*
- c) *zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodní nebo nadnárodní organizaci vytvořené státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva veřejného nebo v jejím orgánu nebo instituci, nebo*
- d) *zastávající funkci v podnikající právnické osobě, v níž má rozhodující vliv Česká republika nebo cizí stát, pokud je s výkonem takové funkce, zaměstnání nebo práce spojena pravomoc při obstarávání věcí obecného zájmu a trestný čin byl spáchán v souvislosti s touto pravomocí.*

Tato širší definice je výjimečná především svým dopadem na osoby aktivní v mezinárodní obchodní sféře ohledně páchaní trestných činů uvedených v § 331 Přijetí úplatku, § 332 Podplacení a § 334 Nepřímé úplatkářství. K těmto trestným činům se vyjádřím v kapitole tomu určené.

1.4 Plnění úkolů státu nebo společnosti

Druhá podmínka dále zužuje rozsah vzniku práva ochrany nebo trestní odpovědnosti tím, že jej materiálně spojuje s určitou kvalifikovanou činností, která směřuje k plnění úkolů státu nebo společnosti. Osoba, mající status úřední osoby, nevykonávající kvalifikovanou činnost, tedy v daný okamžik není vnímána jako úřední osoba a je třeba na ní pohlížet jako na soukromou osobu. Ona kvalifikovaná činnost bude mít obecně podobu výkonu veřejné funkce ve spojitosti s rozhodovací pravomocí, která na základě zákonného právního předpisu koreluje s danou funkcí. Význam tohoto ustanovení spočívá především v celkovém zúžení okruhu dotčených osob, které ze své podstaty vylučuje z definice úřední osoby zaměstnance státních orgánů nebo samosprávy, kteří vykonávají pouze úřednické nebo technické funkce (vrátný, uklízečka, tiskový

mluvčí atd.)²⁵. Tyto osoby se sice podílejí na celkovém fungování organizace, ale není jim svěřena žádná pravomoc, tudíž nemohou být úředními osobami. Rozhodovací činnost je ovšem činnost poměrně rozsáhlá a nelze omezit ji pouze na vydání správního aktu či soudního rozhodnutí. Rozhodovací proces lze rozčlenit na tři na sebe navazující fáze. Tou první je fáze přípravná, která slouží ke shromáždění potřebných podkladů, dokumentů, důkazů a jiných specifických věcí, na jejichž základě bude ve druhé fázi vydáno rozhodnutí. Třetí fází je případný výkon daného rozhodnutí, a to i v případě, že se jedná o rozhodnutí věcně nesprávné, což reflektuje judikát R 11/1988 Nejvyššího soudu SSR. Z výše zmíněných důvodů je patrné, že úřední osobou dle druhé podmínky, je i osoba, která sama nerozhoduje, ale podílí se na sběru nutných informací k vydání onoho rozhodnutí nebo jej vykonává, což poměrně rozšiřuje význam slovního spojení „rozhodovací činnost“.

1.5 Výkon svěřené pravomoci

Třetí podmínka, spočívající v užití svěřené pravomoci k plnění určitých úkolů, je v kombinaci s druhou podmínkou obsahovým jádrem celé definice úřední osoby. Primárně je třeba pochopit, co se myslí pojmem pravomoc. Trestní právo je odvětví, které je nepopiratelnou součástí veřejného práva. Jedním z nejvýraznějších rysů veřejného práva, potažmo veřejnoprávních vztahů, je nerovnost subjektů, která je založena na vrchnostenském principu nadřízenosti a podřízenosti. Vrchnostenská moc, někdy označovaná taktéž jako výsostná moc, je pravomoc, která je správněprávní teorií vnímána jako základní právní prostředek, jenž má orgán, správní úřad k dispozici pro výkon působnosti²⁶. Zde se právě dostáváme k zásadnímu propojení druhé a třetí podmínky neboli působnosti a pravomoci. Pravomoc lze tedy chápat jako oprávnění orgánu k výkonu veřejné moci. Pojem pravomoc je dále podrobněji popsán v důvodové zprávě k trestnímu zákonu č. 140/1961, ve které se všeobecně konstatuje, že pravomocí se rozumí primárně oprávnění autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech jiných

---

²⁵ ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. *Trestní zákon: komentář*. 6. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7179-547-6.

²⁶ HENDRYCH, D. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1.

subjektů, které jsou povinny se rozhodnutími řídit. Ovšem, jak je již zmíněno v podkapitole týkající se druhé podmínky, nelze opomenout fázi přípravnou a fázi vykonávací. Důvodová zpráva dále obsahuje výčet právních pramenů, na základě kterých může být pravomoc vymezena. Konkrétně se hovoří o „*právních předpisech, služebních předpisech, statutech, pracovních řádech apod.*“, nicméně tuto premisu je nutno odmítnout z důvodu rozporu s ústavním pořádkem. Ústavní pořádek, jakožto souhrn právních předpisů ústavní, tedy nejvyšší, právní síly, je v hierarchii právní síly právních předpisů na vrcholu, tudíž žádný jiný právní předpis nesmí být v rozporu s ustanovením vycházejícími z ústavního pořádku. V tomto konkrétním případě by, výše zmíněná premisa, odporovala článku 2 Ústavy, který zní takto:

(3) Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.

Použití slova „zákon“ zde tedy jednoznačně vylučuje možnost, že by pravomoc mohla být úřední osobě svěřena na základě podzákonného právního předpisu.

1.6 Spáchání činu v souvislosti s pravomocí a odpovědností úřední osoby

Čtvrtou a poslední podmínkou je souvislost trestné činnosti s pravomocí a odpovědností úřední osoby. Tato podmínka je odlišná od předešlých tří v tom slova smyslu, že již nekonkretizuje pojem „úřední osoba“, protože tou je již osoba, která splňuje první tři podmínky. Vzhledem k tomu, že se jedná o exponované osoby, jejichž výjimečnost spočívá v oprávnění vykonávat určitou činnost na základě zákonem svěřených pravomocí v dané působnosti, trestná činnost musí být spáchána právě v souvislosti s plněním úkolů pro stát nebo společnost za využití svěřených prostředků. Pokud by tomu tak nebylo, úřední osoby by byly chráněny tzv. nad míru a to i při činnostech, které nemají žádnou spojitost s výkonem veřejné moci. Na druhou stranu úřední osoby jsou samozřejmě chráněny dle trestního zákoníku i mimo výkon svých pravomocí, a to podle obecných ustanovení. Trestněprávní ochrana úředních osob se taktéž nepoužije v případech, kdy úřední osoby při svém konání excesivně překračují své pravomoci, a to i v případech, kdy konají ve své působnosti. Tyto excesy často

vyvolávají práva zasažených osob na jakousi formu reakce, která není obecně přípustná (např. použití institutu nutné obrany proti zasahujícímu policistovi, který zjevně porušuje zákonný postup při bezprostředním zásahu)²⁷.

---

²⁷ HENDRYCH, D. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1.

Kapitola 2: Trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby

2.1 Úvod kapitoly

V přecházející kapitole jsem obsáhle popsal úřední osobu. Definoval jsem, jaké jsou její podoby a jaké jsou podmínky pro to, aby mohla používat status úřední osoby. V této navazující kapitole se zaměřím na trestné činy, kterými pachatelé protizákonně působí proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby.

Je naprostou samozřejmostí, že funkce demokratického státu je mimo jiné založena na maximální možné efektivitě její veřejné moci, která všeobecně spravuje chod státu a společnosti. Úřední osoby, jakožto nositelé pravomoci k výkonu veřejné moci musí být při výkonu své činnosti maximálně možné volní, spravedliví, nezávislí ale také neovlivňovaní. Každý pracovník, který je při výkonu své práce, jakýmkoliv způsobem vyrušován, není schopen vykonávat své zaměstnání na nejvyšší možné úrovni. To jsou právě důvody, kvůli kterým náš právní řád zná speciální režim ochrany, proto aby výkon úřední osoby nebyl narušován, a tím nebyla snižována funkceschopnost veřejné moci. Nicméně každá mince má dvě strany a jednání úředních osob je vystaveno větší kontrole a zvýšenému riziku vzniku trestněprávní odpovědnosti, protože protiprávní jednání úředních osob, nejen že taktéž snižuje efektivitu veřejné moci, ale především naprosto drasticky snižuje důvěru ve státní orgány a stát jako takový.

V této kapitole komplexně rozeberu trestné činy obsažené ve zvláštní části trestního zákoníku, které jsou páčány proti orgánu veřejné moci a úředním osobám. Konkrétně se jedná o trestné činy obsažené v § 323 Násilí proti orgánu veřejné moci, § 324 Vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci, § 325 Násilí proti úřední osobě, § 326 Vyhrožování s cílem působit na úřední osobu, § 327 Společná ustanovení a § 328 Přisvojení pravomoci úřadu. Otázkou je, zda by se nehodilo zařadit i trestné činy, které se svou kvalifikovanou skutkovou podstatou zásadně dotýkají institutu úřední osoby (např. § 140 odst. 3 písm. d) trestního zákoníku, § 181 odst. 2 písm. c) trestního zákoníku atd.), ovšem

domnívám se, že by toto zařazení narušilo systematičnost této diplomové práce, tudíž jsem se rozhodl tyto trestné činy nezahrnout.

2.2 Násilí proti orgánu veřejné moci - § 323

Zločinu násilí proti orgánu veřejné se dopustí kdokoliv, kdo: „užije násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci...“.

Trestné činy se od sebe mohou odlišovat několika způsoby. Pro přehlednost jsem se rozhodl použít rozbor skutkových podstat jednotlivých trestných činů, protože právě skutkové podstaty, které jsou souhrnem znaků trestného činu, jsou tím, co rozlišuje dané trestné činy nebo skupiny trestných činů. Skutková podstata se skládá ze čtyř částí a aby byl konkrétní trestný čin spáchán, musí být naplněny všechny. Jedná se o objekt trestného činu, objektivní stránku trestného činu, subjekt trestného činu a subjektivní stránku trestného činu²⁸.

Objektem trestného činu uvedeným v § 323 trestního zákoníku je zájem na nerušeném, řádném a zákonném výkonu pravomoci orgánů veřejné moci²⁹. Soudní judikatura logicky vyvodila, že ochrana se zde váže na kolektivní orgán, protože použití násilí na individuální orgán veřejné moci by se fakticky rovnalo útoku na úřední osobu dle § 127 trestního zákoníku a takový trestný čin je ustanoven v § 325 trestního zákoníku.

Objektivní stránka trestného činu je zvýrazněna hned v pojmenování tohoto trestného činu a jedná se o použití násilí. Toto jednání spočívá v užití fyzické síly s cílem překonat kladený nebo očekávaný odpor, případně mu předejít. Definice násilí je ovšem na základě § 119 trestního zákoníku rozšířena i na uvedení osoby do stavu bezbrannosti lstí nebo jiným obdobným způsobem, což je poměrně podstatné rozšíření, protože fakticky pachatel nevyužije fyzické síly, ale i přesto se na dané jednání hledí jako by jej užil. Násilí je možné užít proti

---

²⁸ NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 373 s. ISBN 978-80-7380-651-4.

²⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 6. vyd. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-236-3

člověku, který se již aktivně brání a jeho odpor má být překonán, nebo člověku, jehož odporu chce pachatel předejít. Dále lze násilí užít i proti věci nebo třetí osobě, pokud je prostředkem působení na výkon pravomoci orgánu veřejné moci. Tento trestný čin je dokonán již samotným užitím násilí, není zde podstatné, zda byla vůle napadeného skutečně ovlivněna, případně zda došlo k fyzickému napadení způsobující zranění. Zde je ovšem nutné dodat, že ne každé fyzické napadení bude hodnoceno jako násilí, které vyžaduje určitou míru intenzity, nicméně není vyloučena možnost vzniku trestní odpovědnosti za spáchání jiného trestného činu.

Subjekt trestného činu je dalším obligatorním znakem skutkové podstaty. Subjektem tohoto daného trestného činu může být jakákoliv osoba, není zde tedy vyžadována jakákoliv specialita.

Subjektivní stránka trestného činu musí mít podobu přímého úmyslu, který směřuje k změně výkonu pravomoci orgánu veřejné moci. Jedná se tedy o snahu pachatele násilným způsobem ovlivnit výkon pravomoci tak, aby jej orgán vůbec nevykonal nebo jej vykonal jiným než původně zamýšleným způsobem³⁰. Trestně odpovědný nicméně bude i pachatel, který násilně vytváří tlak na orgán veřejné moci s cílem, aby rozhodl v souladu se zákonem³¹.

Ve zbylých odstavcích 2–4 §323 trestního zákoníku jsou ustanoveny kvalifikované skutkové podstaty, ve kterých zákonodárce ustanovil závaznější způsoby spáchání tohoto trestného činu a zároveň za ně stanovil vyšší horní trestní sazby. Jedná se především o odkazy na § 118, § 122 nebo § 138 trestního zákoníku, které například subsidiárně vylučují existenci jednočinného souběhu s trestnými činy proti životu a zdraví, protože se speciálně použijí právě ony kvalifikované skutkové podstaty v odstavcích 2–4. Vzhledem k tomu, že právě způsob spáchání tohoto trestného činu nabízí širokou škálu trestních sazeb, tak lze hovořit, že trestný čin Násilí proti orgánu veřejné moci může být přečinem, zločinem i zvláště závažným zločinem.

---

³⁰ 6 Tdo 783/2012-44

³¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 6. vyd. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-236-3

2.3 Vyhrůžování s cílem působit na orgán veřejné moci - § 324

Tohoto trestného činu se dopustí kdokoliv: „*Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením značné škody*

a) v úmyslu působit na výkon pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, nebo

b) pro výkon pravomoci takového orgánu,“

Stejně jako u předešlého trestného činu, tak je zde objektem zájem na nerušeném, řádném a zákonném výkonu pravomoci kolektivních orgánů veřejné moci.³²

Objektivní stránka se již liší, a zde spočívá ve vyhrožování způsobením újmy, které toto ustanovení výslovně jmenuje, tedy usmrcením (viz § 140 trestního zákoníku), ublížením na zdraví (§ 145 a § 146 trestního zákoníku) nebo způsobením značné újmy (pojem „značná újma“ je ustanoven v § 138 trestního zákoníku). Samotným vyhrožováním bude především ústní nebo konkludentní vyjádření pachatele směrem k orgánu veřejné moci, jejich jednotlivým členům nebo třetím osobám nebo věcem, sloužícím jako prostředek k orgánu veřejné moci nebo jejich jednotlivým členům. Podstatné je, aby výhrůžka u adresáta vyvolala reálnou obavu toho, že pachatel skutečně vykoná, co naznačuje. Tedy nesmí se jednat o žert nebo například něco neproveditelného³³.

Subjektem trestného činu může být jako u předcházejícího trestného činu jakákoliv fyzická nebo právnická osoba.

Subjektivní stránka opět vyžaduje úmyslné zavinění, nicméně menší odchylku od předešlého trestného činu zde představuje písm. b) odst. 1 § 324,

---

³² ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

³³ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

které postihuje i takové jednání, které je reakcí na již ukončený výkon pravomoci orgánu veřejné moci, tedy na odplatu.

V rámci tohoto trestného činu existuje pouze jedna kvalifikovaná skutková podstata obsažená v druhém odstavci, která zvyšuje trestní sazbu za spáchání tohoto trestného činu se zbraní (viz § 138 trestního zákoníku). Avšak ani zde horní trestní sazba pro uložení trestu odnětí svobody nepřevyšuje pět let, tak budeme vždy hovořit o přečinu (viz § 14 trestního zákoníku).

2.4 Násilí proti úřední osobě - § 325

Násilí proti úřední osobě se dopustí ten, kdo: „užije násilí

a) v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo

b) pro výkon pravomoci úřední osoby“.

Na první pohled se jedná o velmi podobnou definici, jaká je užitá v popisu trestného činu v § 323 trestního zákoníku. Objektem je opět zájem na nerušeném, řádném a zákonném výkonu pravomoci při plnění úkolů státu a společnosti, nyní ovšem úřední osoby (§ 127 trestního zákoníku)³⁴. Existence trestných činů uvedených v § 323 a § 325 trestního zákoníku je jednoznačnou snahou ochránit jak kolektivní orgány veřejné moci (§ 323 trestního zákoníku), tak konkrétní členy těchto orgánů nebo individuální orgány veřejné moci (§ 325 trestního zákoníku)³⁵.

Objektivní stránkou se zde opět myslí užití násilí, tentokrát proti úřední osobě. Násilí musí být použito proti úřední osobě, třetí osobě nebo věci, pokud je prostředkem působení na výkon pravomoci úřední osoby. Útok na věc může mít například podobu napadení objektu, kde úřední osoba bydlí, poškození automobilu úřední osoby nebo otrávení psa úřední osoby atd³⁶. První odstavec § 325 je rozdělen z důvodu časového hlediska na dvě varianty. První varianta

---

³⁴ 6 Tdo 783/2012

³⁵ R 52/1965

³⁶ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

ukotvena v písm. a) odst. 1 § 325 trestního zákoníku dopadá na užitá násilí před výkonem pravomoci nebo během jeho výkonu, zatímco písm. b) dopadá na užitá násilí již po výkonu pravomoci úřední osoby. V druhém případě není rozhodné, že v době útoku úřední osoba již nevykonávala pravomoc k plnění úkolů státu a společnosti, tudíž nemusela požívat speciální trestněprávní ochrany pro úřední osoby, ale že onen útok byl veden kvůli jednání úřední osoby v době, kdy konala jako úřední osoba. K tomu, aby byl naplněn znak násilí není nutné, aby byla reálně způsobena zdravotní újma úřední osobě, ale postačí násilný útok určité intenzity.

Subjektem tohoto trestného činu může jakákoliv fyzická nebo právnická osoba.

Pro spáchání tohoto trestného činu je zákonem vyžadován přímý úmysl a opět se jedná o velmi podobnou definici jako v případě trestného činu § 323 trestního zákonu. Pachatelovo jednání směřuje k ovlivnění výkonu pravomoci úřední osoby v tom slova smyslu, aby byl změněn výsledek, který úřední osoba plánovala vykonat, či plánuje vykonat do budoucna.

Tomuto trestnému činu je věnována poměrně bohatá judikatura, protože jsme v praxi svědky toho, že adresáti častokrát neoprávněně nesouhlasí s vrchnostenským postupem úředních osob. To ovšem vyvolává nespočetně otázek, kdy se jedná o naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu (nebo jeho kvalifikované skutkové podstaty), a kdy vzniká trestní odpovědnost pro jiný trestný čin, případně kdy trestní odpovědnost vůbec nevzniká.

Nejvyšší soud České republiky významným usnesením³⁷ odmítl odvolání pachatele trestného činu Násilí proti úřední osobě, který automobilem velmi malou rychlostí najížděl na dva policejní strážníky. Činil tak po vzájemné hádce a argumentoval tím, že na policisty najížděl tak pomalu, že jim nezpůsobil a ani nemohl způsobit újmu na zdraví. Z čehož se domníval, že se provinil pouze přestupkem. Nejvyšší soud tak svým rozhodnutím přispěl k názoru, že aby byl spáchán tento trestný čin, tak nemusí dojít k újmě na zdraví, ale postačí, aby byla

---

³⁷ 3 Tdo 1312/2012

použita věc jakožto prostředek násilného působení na výkon pravomoci úřední osoby.

Kvalifikované skutkové podstaty jsou vyjádřeny v odstavcích 2–4 a lze opět konstatovat, že se jedná o podobnou úpravu jako u trestného činu Násilí proti orgánu veřejné moci. Kvalifikované skutkové podstaty samozřejmě obsahují vyšší horní trestní sazbu pro udělení trestu odnětí svobody, ale v porovnání s § 325 jsou tyto sazby nižší. Lze tedy vyvodit, že zákonodárce vnímá útok na úřední osobu jako méně závažné jednání než útok na orgán veřejné moci. I přes tento fakt se ale celkově jedná o širokou škálu trestních sazeb, takže jsme schopni tento trestný čin podle okolností označit jako přečin, zločin i zvlášť závažný zločin.

2.5 Vyhrožování s cílem působit na úřední osobu - § 326

Tímto ustanovením se završuje soubor čtyř velmi podobných ustanovení trestných činů, které ačkoliv se z laického hlediska zdají být nadbytečnými, tak praktického a teoretického hlediska jsou ustanoveními nezbytnými. Jejich symbiotický záběr je nezpochybnitelný a zároveň dostačující k ochraně orgánu veřejné moci, potažmo úřední osoby, před touto typologicky podobnou trestnou činností.

Vyhrožování s cílem působit na úřední osobu se dopustí ten, kdo:

„jinému vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením značné škody

a) v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo

b) pro výkon pravomoci úřední osoby“

Objekt je shodný jako v předchozích paragrafech a jedná se o zájem na nerušeném, řádném a zákonném výkonu pravomoci při plnění úkolů státu a společnosti.

Objektivní stránka opět spočívá ve vyhrožování usmrcením (§ 140 trestního zákoníku), ublížením na zdraví (§ 145 a § 146 trestního zákoníku) a způsobením značné škody (§ 138 trestního zákoníku). Výhrůžka musí doputovat k

adresátovi, aby bylo možné předpokládat, že jej mohla nějakým způsobem ovlivnit³⁸.

Subjektem trestného činu může být jakákoliv fyzická nebo právnická osoba.

Subjektivní stránka vyžaduje přímý úmysl. Je tedy zřejmé, že dle obligatorních znaků skutkové podstaty se jedná o čtyři příbuzné trestné činy, jejichž skutková podstata je velmi podobná.

2.6 Společná ustanovení - § 327

Toto ustanovení je pouze doplňující a rozšiřuje předcházející paragrafy. Konkrétně poměrně zásadně rozšiřuje působnost trestněprávní ochrany na typově další dva druhy úřední osoby. Paragraf 327 trestního zákoníku je rozdělen na dva odstavce, přičemž první zní takto:

„Ochrana podle § 323 až 326 se poskytuje také osobě, která vystoupila na podporu nebo na ochranu orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci anebo úřední osoby“.

Mluvil-li jsem doposud o „úředních osobách“, měl jsem na mysli osoby spadající do definice ukotvené v § 127, která působí taxativně. Toto označení není nesprávné, protože v tomto ustanovení není osobám, které vystoupí na podporu nebo ochranu orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, ustanoven status úřední osoby, ale pouze jim přiznává totožnou trestněprávní ochranu.

I přesto, že toto ustanovení neobsahuje žádnou skutkovou podstavu, domnívám se, že z terminologického hlediska je potřeba vysvětlit hned několik obecných pojmů, které se zde nachází. Pod pojmem podpora chápeme určitou aktivitu, která směřuje proti pachatelovu protiprávnímu jednání, které je konkrétně popsáno v oddílech § 323, § 324, § 325 a § 326. Vzhledem k tomu, že

---

³⁸ RŮŽIČKA, M., DRAŠTÍK, A. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. op. cit. V Praze: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4

toto protiprávní jednání může být vykonáno i bez účasti předmětu útoku (např. situace, kdy řidič automobilu, který byl správně policistou ČR pokutován za spáchání dopravního přestupku, přijde druhý den vykonat pomstu na policejních autech, které klíčem poškodí, čímž se dopustí trestného činu Násilí na úřední osobě, aniž by tomu daná úřední osoba byla přítomna), tak totožně i ona podpora může být vykonána bez účasti napadené úřední osoby, případně na její výzvu. Není-li podpora ani ochrana natolik účinná, aby ochránila napadaného nositele veřejné moci, tak se jedná o zcela irelevantní skutečnost, protože vznik trestněprávní ochrany s tím nemá žádnou souvislost a režim úřední osoby se na osobu podporovatele nebo pomocníka aplikuje okamžitě, jakmile započne výkon ochranné činnosti. Při obraně orgánu veřejné moci nebo úřední osoby je nutné dbát na přiměřenost celého aktu, protože použití nepřiměřené obrany může mít za následek vznik trestní odpovědnosti pro jiný trestný čin (vyloučen není ani vznik správní odpovědnosti za spáchání přestupku). Toto protiprávní jednání je velmi častým jevem při zásazích policistů, kteří ačkoliv konají v mezích zákona a na jeho základě, tak mohou v některých spoluobčanech vyvolávat dojem excesivního jednání a případnou reakci v domnění využívání institutu krajní nouze³⁹.

Druhý odstavec stejně jako první rozšiřuje působnost trestněprávní ochrany pro osoby zde uvedené. Celé ustanovení zní takto:

„Ochrana podle § 323 až 326 se poskytuje též mezinárodně chráněné osobě, kterou se rozumí úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace, která požívá diplomatické nebo jiné výsady a imunity podle mezinárodního práva, nebo osoba zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodním soudním orgánu.“

Toto rozšíření je poměrně nové a svým obsahem reaguje na členství České republiky v různých mezinárodních organizacích. V rámci přijetí do mezinárodních organizací Česká republika přistoupila na různé závazky, přičemž respektování úředních osob jiných členských států nebo přímo mezinárodních

---

³⁹ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

organizací byl jedním z nich. Při útoku na tyto osoby je trestněprávní ochrana totožná, jakou požívá úřední osoba dle § 127 trestního zákoníku.

2.7 Přisvojení pravomoci úřadu - § 328

Stejně jako přecházející ustanovení je i toto ustanovení poměrně novinkou, která byla přijata až s novým trestním zákoníkem v roce 2009. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo:

„neoprávněně vykonává úkony, které jsou vyhrazeny orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jinému orgánu veřejné moci, nebo

kdo vykoná úkon, který může být vykonán jen z moci úřední orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moc“

Nejprve je nutné vysvětlit, proč byla vytvořena konstrukce tohoto trestného činu. Zákonodárce v důvodové zprávě vysvětluje, že v praxi často docházelo k situacím, ve kterých různé osoby vystupovali vůči adresátům jako úřední osoby, ačkoliv k tomu nebyly oprávněny. Takové jednání je problematické ze dvou pohledů. Z prvního pohledu se jedná o protiprávní jednání, kdy osoba, která nemá zákonné pravomoci nebo na základě zákona svěřené pravomoci se chová tak, že jich požívá, čímž vrchnostensky rozhoduje o právech a povinnostech adresátů, ačkoliv k tomu nemá oprávnění. Tím druhým důvodem je potenciální drastické snížení důvěry ve státní aparát, což je jev samozřejmě nežádoucí. I proto po vzoru německé úpravy byl do trestního zákoníku zařazen tento trestný čin⁴⁰.

Objektem trestného činu je zde oprávněný výkon pravomoci úřadu, orgánu veřejné moci nebo všeobecně úřední osoby a ochrana před neoprávněným přisvojením této pravomoci osobou, která k tomu není oprávněna.

Objektivní stránka v prvním odstavci vyžaduje soustavné vykonávání a v druhém odstavci postačí jednorázový neoprávněný výkon, což značí, že se jedná o alternativní složenou skutkovou podstatu.

---

⁴⁰ Důvodová zpráva k z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Subjektem může být jakákoliv fyzická nebo právnická osoba.

Pro naplnění subjektivní stránky je vyžadováno úmyslné zavinění.

2.8 Dekriminalizovaný přestupek urážka úřední osoby

Urážka úřední osoby je současný přestupek, který byl dlouhodobě na území České republiky vnímán jako trestný čin. Z tohoto důvodu je zřejmé, že laická společnost nemá zcela jasnou představu o tom, zda se je jedná o trestný čin nebo správní delikt⁴¹. V tom, jak se stavět k tomuto protiprávnímu jednání, nepanuje shoda ani napříč evropskými zeměmi. Velké pozdvižení například vzbudilo, a to především ve sportovní obci, obžalování tureckého fotbalového reprezentanta Canera Erkina. Ten se prohřešil urážkou fotbalového rozhodčího, což je dle tureckého práva osoba ekvivalentní české úřední osobě, a čelil dvouletému trestu odnětí svobody (v době odevzdání této diplomové práce nebyl daný případ ukončen)⁴².

Urážka státního orgánu nebo úřední osoby byla historicky vždy vnímána jako protiprávní jednání, ať už jako trestný čin nebo přestupek. V současnosti lze tento přestupek⁴³ nalézt v zákoně č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích a za jeho spáchání je možné uložit pokutu až 10000 Kč, v případě recidivy až 15000 Kč. Ona urážka může být slovní nebo konkludentní, nicméně musí být míněna vážně, směřovat vůči úřední osobě a být zřejmě neadekvátní situací (věcná kritika je přípustná), což je dáno k posouzení příslušnému správnímu orgánu na základě svěřené diskreční pravomoci.

V roce 2016 jsme byli svědky snahy novelizovat trestní zákoník a vytvořit nový trestný čin, který vlastně kopíruje skutkovou podstatu Urážky úřední osoby,

---

⁴¹ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

⁴² REUTERS, 2018. *Turkish soccer star accused of insulting referee faces jailtime-media* [online]. 3.3.2018. Dostupné z <https://www.reuters.com/article/soccer-turkey/refile-turkish-soccer-star-accused-of-insulting-referee-faces-jail-time-media-idUSL8N1QV4OA>

⁴³ KUDLÍK, L. *Znevážení postavení úřední osoby jako nový přestupek*. In: iurium.cz [online] 2017. Dostupné z <https://www.iurium.cz/2017/08/03/znevazeni-postaveni-uredni-osoby-jako-novy-prestupek/>

ale mající za předmět útoku pouze prezidenta republiky⁴⁴. Trestný čin Hanobení prezidenta republiky se nakonec do trestního zákoníku nedostal, proto mu nebudu věnovat větší prostor, nicméně lze očekávat, že snahy o prosazení této úpravy budou pokračovat.

2.9 Shrnutí

Všeobecně je nutno konstatovat, že velkou výhodou této úpravy je komplexnost, díky které je ochrana orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu, jiného orgánu veřejné moci, úřední osoby a osob uvedených v § 327 trestního zákoníku velmi široká. Pojetí úřední osoby v § 127 trestního zákoníku je formálně taxativní, ale obsahuje částečně demonstrativní výčty osob, spočívající především v užití obecných termínů. Trestné činy proti výkonu pravomoci jsou koncipovány díky § 327 ještě obšírněji, a tak je speciální trestněprávní ochrana uzákoněna ve prospěch širokého spektra osob. Jsem toho názoru, že kriminalizace podobné trestné činnosti má svůj význam a je nanejvýš správné, že na tento druh protiprávního jednání pohlíží český právní řád jako na tak společensky závažný, že vyvolává trestní odpovědnost, a ne pouze správněprávní odpovědnost. Otázkou ovšem je, zda je výše trestů adekvátní a má dostatečný preventivní charakter, protože dle mého názoru v případně trestné činnosti uvedené v § 324, § 326 a § 328, kde je horní trestní sazba ustanovena ve výši tří let, respektive dvou let, by bylo vhodnější, aby horní trestní sazba byla srovnatelná se zbylými horními trestními sazbami uvedenými v § 323 a § 325.

---

⁴⁴ MATZNER, J. *Návrh na zavedení trestného činu hanobení prezidenta republiky*. In: právníprostor.cz [online]. 2016. Dostupné z <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/navrh-na-zavedeni-trestneho-cinu-hanobeni-prezidenta-republiky>

Kapitola 3: Trestné činy úředních osob

3.1 Úvod do kapitoly

V této kapitole se zaměřím na trestnou činnost spojenou s výkonem pravomoci úřední osoby. Znamé rčení „s velkou mocí přichází i velká zodpovědnost“ dokonale reflektuje propojení mezi speciální trestněprávní ochranou úředních osob a trestnými činy úředních osob. Pokud má existovat právní ochrana pro osoby, které pro svůj výkon pravomocí potřebují být nerušené a neovlivňované, tak v okamžiku, kdy svěřené pravomoci zneužijí, případně se dopustí jiného protiprávního jednání, musí být zároveň postihnutelné.

Primárně se tato kapitola bude týkat trestných činů uvedených v § 329 Zneužití pravomoci úřední osoby a § 330 Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti zákona č. 40/2009 Sb. Druhá část této kapitoly bude věnována problematice úplatkářství.

3.2 Zneužití pravomoci úřední osoby - § 329

Trestného činu zneužití pravomoci se dopustí každá úřední osoba, která:

„v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch

a) vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu,

b) překročí svou pravomoc, nebo

c) nesplní povinnost vyplývající z její pravomoci,“

Velmi podobně jako u všech trestných činů, které mají nějakou spojitost s úředními osobami, tak i zde je objektem trestného činu zájem na řádném výkonu

pravomoci úředních osob a na ochraně práv a povinností fyzických a právnických osob⁴⁵.

Objektivní stránkou je chápáno jednání pachatele, které ze zákonné definice může být trojího typu. Prvním typem, kdy pachatel svým jednáním zneužije svěřenou pravomoc, je výkon pravomoci způsobem, který je v rozporu s jiným právním předpisem. Jedná se o takové jednání, kterým pachatel úmyslně porušuje nebo obchází jiný zákon nebo právní předpis vydaný na základě zákona. Jedná se o jednání úmyslné, takže pachatel je přinejmenším srozuměn s tím, že svým jednáním může spáchat trestný čin. Druhý způsob spočívá v překročení svěřené pravomoci. O překročení pravomoci jde, když pachatel vykonává činnost, která patří do pravomoci jiné úřední osoby, popř. jiného orgánu, a to buď nadřízeného, nebo též podřízeného, nižšího, pokud úřední osoba nemá právo vztáhnout vyřízení věci na sebe. Patří sem i případy, kdy úřední osoba jedná bez zvláštního zmocnění, pokud je právní řád vyžaduje⁴⁶. Ovšem o překročení pravomoci se jedná i v případě, kdy výkon veřejné moci je vykonáván oprávněnou úřední osobou, ale se záměrem způsobit jiné osobě škodu, závažnou újmu nebo opařit sobě nebo jiné osobě neoprávněný prospěch. Významné je toto ustanovení v případě úředních osob vymezených v písm. e) odst. 1 § 127 trestního zákoníku, kteří v rámci faktických zásahů nejčastěji zasahují tzv. v terénu a překračují-li svou pravomoc, tak nepožívají trestněprávní ochrany podle § 325 a § 326 trestního zákoníku. Třetím způsobem je nesplnění povinnosti vyplývající z pravomoci. Předpokladem pro spáchání tohoto trestného činu je existence pravomoci, která musí vycházet ze zákona, případně z jiného právního předpisu vydaného na základě zákona anebo konkretizovanou pracovní nebo funkční náplní⁴⁷. Systematicky se jedná o nepravý omisivní trestný čin, protože jej lze spáchat i úmyslným opomenutím vykonání dané povinnosti.

---

⁴⁵ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ R 19/1981

Pouze jednáním spadajícím pod jeden z těchto tří způsobů lze spáchat tento trestný čin. Z koncepčního hlediska se jedná o zdařile na roveň sestavené tři možnosti, které se vzájemně nepřekrývají, ale pokrývají prostor obecně tak, aby nevznikla možnost pro obcházení zákona a hledání legislativních děr. Dle logického výkladu není možné, aby jedno konkrétní jednání naplnilo znaky dvou a více výše zmíněných jednání, čímž je jen podpořena ona komplexita.

V této kapitole se role úředních osob otáčejí, a tak subjektem bude primárně pouze úřední osoba, ovšem s tím dodatkem, že formou spolupachatelství (§ 23 trestního zákoníku) nebo účastenství (§ 24 trestního zákoníku) není vyloučena trestní odpovědnost „neúřední“ osoby. Vzhledem k tomu, že právnická osoba není v součásti taxativního výčtu úředních osob, nemůže být subjektem tohoto trestného činu, což potvrzuje i zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob (dále jen „TOPO“) v § 7.

Subjektivní stránka vyžaduje kvalifikované úmyslné jednání (*dolos coloratus*⁴⁸), které má podobu buď takovou, že je jím způsobena škoda či jiná závažná újma nebo opatření neoprávněného prospěchu sobě nebo jinému subjektu. Velmi podstatné se zde jeví vyžadování úmyslného jednání, tedy situace, ve kterých úřední osoba ví, že jedná protiprávně a chce způsobit jeden ze tří výše zmíněných následků. Znamená to, že jsou vyloučeny situace, ve kterých úřední osoba v dobré víře pečlivě a řádně vykonává svou pravomoc, ale kvůli svým neznalostem nebo jiným chybám způsobí škodlivý následek. V těchto případech nevzniká trestněprávní odpovědnost pro spáchání trestného činu.

Obecně k pojmům škoda, závažná újma a neoprávněný prospěch. Škodou je myšlena materiální újma vyčíslitelná v penězích, jinou závažnou újmu se rozumí způsobení nemateriální újmy (např. zásah do zdraví, urážka na cti, zásah do soukromí atd.) a neoprávněný prospěch chápeme jako neoprávněné majetkové nebo nemajetkové zvýhodnění, na které pachatel nebo třetí osoba neměli právo.

Odstavce 2 a 3 § 329 trestního zákoníku obsahují velký počet kvalifikovaných skutkových podstat, které správně reflektují, zda byl trestný čin

---

⁴⁸ 1 NZO 5050/2017

spáchán v kombinaci se zvláštní pohnutkou, s těžším následkem nebo za zneužití nedostatečně způsobilosti poškozeného. Tato část nezpůsobuje větší výkladové problémy, proto se budu věnovat jen výběrovým pasážím.

Odstavec 2 písm. b) § 239 zní takto:

„spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.“

Zde se zaměřím pouze na použití slova „domněle“, které považuji za perfektní snahu zákonodárce trestat i případy, ve kterých pachatel poškozuje poškozeného z některého důvodu, které jsou uvedeny v tomto ustanovení, ale dopouští se omylu a poškozený nesplňuje podmínku kvůli které je poškozován (př. úřední osoba zneužívá pravomoci vůči fyzické osobě, o které se domnívá, že vyznává některého náboženství, které se úřední osobě příčí. Nicméně daná fyzická osoba toto náboženství nevyznává. I přesto je naplněna skutková podstata uvedená v odst. 2 písm. b) § 329 trestního zákoníku).

V písmenech c) a d) pak zákonodárce operuje s pojmem „vážná porucha v činnosti“. Tímto výrazem je v písm. c) myšlena výkonná neschopnost orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu, která trvá dobu, která již ovlivňuje samotný chod dané instituce⁴⁹. Následek zneužití pravomoci nemusí nastat v instituci, ke které je pachatel–úřední osoba pracovně vázán, ale může nastat v jakémkoliv jiné, podmínkou ovšem bude existence kauzálního nexu. V následujícím písmenu d) je pak situace totožná ale nastalá vůči právnické osobě nebo fyzické osobě–podnikateli.

Vývoj trestněprávní úpravy trestného činu zneužití pravomoci je poměrně stabilní a současné úprava je velmi podobná starší úpravě v trestním zákonu z roku 1961. Díky velmi široce určenému spektru způsobu spáchání tohoto trestného činu a tím pádem i odlišené výši horní trestní sazby lze konstatovat, že

---

⁴⁹ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

zneužití pravomoci úřední osoby může být hodnoceno jako přečin, zločin i zvlášť závažný zločin.

3.3 Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti - § 330

Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti se dopustí každá úřední osoba, která:

„při výkonu své pravomoci z nedbalosti zmaří nebo podstatně ztíží splnění důležitého úkolu.“

Jako u předešlých skutkových podstat, tak i zde se objektem rozumí zájem státu na řádném a důsledném plnění úkolů úředních osob⁵⁰.

Objektivní stránku lze naplnit dvěma způsoby. Tím prvním je jednání, které spočívá ve „zmaření splnění důležitého úkolu“. Použitím výrazu „zmaření“ docílil zákonodárce předpokladu, že ke splnění této podmínky musí pachatel působit na plnění úkolu tak výrazným způsobem, že nebude splněn v době, ve které měl být nebo ve které bylo objektivně předpokládáno, že bude splněn⁵¹. Druhým způsobem je „podstatné ztížení splnění důležitého úkolu“, přičemž hlavním rozdílem je zde konečné dokonání důležitého úkolu v plánovaném čase. Při určení toho, zda byla naplněna skutková podstata, zde bude vysoce důležité zkoumání toho, kolik bylo užito prostředků (časových, finančních atd.) a kolik by jich původně stačilo k vykonání úkolu. Terminologicky je zde největším problémem určit oč se jedná, mluvíme-li o „důležitém úkolu“⁵². Vzhledem k tomu, že tento trestný čin je velmi raritní a v praxi se s ním české soudy setkají v jednotkách případů ročně⁵³, je velmi těžké určit který svěřený úkol je úkol „důležitý“. Obecně vzato by se dalo tvrdit, že každý úkol, který je úřední osobě svěřen je v rámci

---

⁵⁰ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

⁵³ ŠČERBA, F. *K trestnému činu maření úkolu úřední osoby z nedbalosti*. Trestněprávní revue. 2011. č. 7

fungování orgánů veřejné moci úkolem „důležitým“, ale lze předpokládat, že takový výklad by byl moc široký. Na tuto otázku nám bohužel neodpovídá ani důvodová zpráva, a tak lze předpokládat, že důležitý úkol bude takový, k jehož splnění byly úřední osobě svěřeny její hlavní pravomoci. Z logiky věci tedy vyplývá, že každá úřední osoba bude mít v rámci své instituce na starosti alespoň jeden „důležitý úkol“, ke kterému budou přiděleny dílčí a méně závažné vedlejší úkoly, ovšem jejich maření již nebude stačit k naplnění této skutkové podstaty⁵⁴.

Subjektem může být pouze speciální subjekt úřední osoby dle § 127 trestního zákoníku. Stejně jako v předcházející podkapitole nemůže být pachatelem právnická osoba⁵⁵.

U subjektivní stránky, jak je z názvu tohoto trestného činu patrné, je vyžadováno nedbalostní zavinění⁵⁶.

Další odstavce 2 a 3 obsahují kvalifikované skutkové podstaty, které opět specifikují závažnější způsoby spáchání tohoto trestného činu. Druhý odstavec stanoví vyšší horní trestní sazbu až na tři léta trestu odnětí svobody, jestliže pachatel svým jednáním způsobí vážnou poruchu orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jinému orgánu veřejné správy, právnické osobě nebo fyzické osobě-podnikateli, dále pokud svým jednáním způsobí značnou škodu, anebo zajistí sobě nebo jiné osobě značný prospěch. Třetí odstavec pak zvyšuje horní trestní sazbu až na pět let pro případy, že trestným činem byla způsobena škoda značného rozsahu, případně pachatel zajistil sobě nebo jiné osobě prospěch velkého rozsahu. Ve třetím odstavci ovšem horní trestní sazba dosahuje pouze pěti let, takže při spáchání trestného činu Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti mluvíme vždy pouze o přečinu.

---

⁵⁴ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

⁵⁵ LICHNOVSKÝ, O: *Trestněprávní odpovědnost úředních osob při správě daní*. Trestněprávní revue. 2013. č. 4

⁵⁶ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

3.4 Úplatkářství

Pokud se ve společnosti hovoří o trestné činnosti úředních osob, jedná se většinou o činnost velmi blízce související s jakoukoliv formou úplatkářství. Ačkoliv se úplatkářství netýká výlučně úředních osob, bylo by chybné tyto trestné činy vynechat, protože kapitola nesoucí název „Trestné činy úředních osob“ by tak byla neúplná. Příbuznost k trestným činům úředních osob je podtržena zákonodárcovým rozhodnutím umístit Úplatkářství hned za tyto trestné činy. Zákonné zakotvení se konkrétně nachází v Hlavě X, dílu číslo 3 trestního zákoníku a subsumuje pod sebe § 334 Přijetí úplatku, § 332 Podplacení, § 333 Nepřímé úplatkářství a § 334 Společné ustanovení. V této podkapitole se zmíním o všech těchto ustanoveních, ale pouze v souvislosti s úředními osobami.

3.4.1 Přijetí úplatku - § 331

Trestný čin přijetí úplatku je v porovnání s doposud zmíněnými trestnými činy a jejich skutkovými podstatami nepochybně složitějším a obsáhlejším paragrafem. Pro komplexní pochopení tohoto ustanovení použiji opět postup spočívající v důkladném rozboru skutkové podstaty. Tohoto trestného činu se dopustí každý, kdo:

„sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, nebo

kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek,“

Z terminologického hlediska je primárně nutné objasnit význam obecných výrazů, bez kterých nelze plně porozumět obsahu tohoto ustanovení.

Prvním takovým je „obstarávání věci obecného zájmu“, což je pojem, kterým označujeme činnost, která souvisí s plněním úkolů týkajících se věci

obecného zájmu⁵⁷. Typicky se bude jednat o rozhodování orgánů státní moci a správy, ale soudní judikatura určila, že tam lze zařadit jakoukoliv činnost, která směřuje k uspokojování zájmů občanů (fyzických osob) a právnických osob v materiálních, sociálních, kulturních a jiných věcech⁵⁸. V konkretizaci tohoto obecného pojmu také poslouží odst. 3 § 334 trestního zákoníku, který specifikuje obstarávání věci obecného zájmu v obchodní sféře takto:

„Za obstarávání věci obecného zájmu se považuje též zachování povinnosti uložené právním předpisem nebo smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají.“

Naprostým pojmovým základem v této části mé diplomové práce je termín „úplatek“. Paragraf 334 Společné ustanovení obsahuje v prvním odstavci i tuto definici, která zní takto:

„Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok“

Úplatkem se tedy myslí jakékoliv materiální či nemateriální zvýhodnění, na které příjemce úplatku nemá nárok. Materiální zvýhodnění bude mít nejčastěji podobu finančního zvýhodnění, ale zároveň není vyloučen úplatek formou věci movité. Nemateriální zvýhodnění je obecně zvýhodnění jiného druhu, nejčastěji se potom setkáme s tzv. protislužbou⁵⁹. Důležité je, že zde nehraje roli výše úplatku, ale pouze skutečnost, že příjemce úplatku na něj nemá nárok. Naprosto obecně lze pak tvrdit, že úplatkem je cokoli, co jakýmkoliv způsobem zvýhodní příjemce, či mu poskytne výhodu nebo slevu, přičemž příjemce úplatku nemá objektivně na nic z toho nárok.

---

⁵⁷ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁵⁸ R 16/1988

⁵⁹ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

Podnikáním je myšlena výtěžná činnost, vykonávaná na vlastní účet a odpovědnost, upravena v § 420 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „občanského zákoníku“).

Posledním podstatným pojmem je zde „přijetí úplatku“, což je právní konstrukt, který předpokládá, že uplácená osoba získala nějakou formu neoprávněné výhody. Pro tento případ je zcela irelevantní, v jaký konkrétní okamžik dojde k přijetí úplatku, tedy je nepodstatné, zda výhoda vznikne před činností související s obstaráváním věci obecného zájmu, během té činnosti nebo až po dokonání dané činnosti.

Po nutné deskripci obecných pojmů se nyní vrátím k rozboru ustanovení zachyceného v prvním odstavci § 331 trestního zákoníku. Objektem tohoto trestného činu je zájem státu na řádném, nestranném a zákonném obstarávání věci obecného zájmu. Obsahově bylo toto ustanovení rozšířeno sekundárním právem Evropské Unie, a to o boj s korupcí v obchodní sféře.

Objektivní stránku v prvním odstavci lze naplnit dvěma způsoby - přijetím úplatku a slibem úplatku. Přijetí úplatku, jak je již zmíněno výše, je činnost, kterou pro sebe nebo pro jinou osobu uplácený získá určitou výhodu, na kterou nemá žádný objektivní nárok. Přijetí úplatku nemusí přecházet souhlas nebo oboustranná dohoda, může se jednat o naprosto spontánní chování. Slibem úplatku je myšlena činnost, kterou pachatel dává jednoznačně najevo, že je ochoten přijmout úplatek. Pro naplnění této skutkové podstaty postačí, když osoba, které je úplatek nabízen, s ním jakýmkoliv způsobem souhlasí (písemně, ústně i konkludentně), ale také pokud jej jednoznačně neodmítne (zde je využita starořímská zásada „*mlčení znamená souhlas*“). Slib úplatku je formou přípravy přijetí úplatku, která by bez tohoto ustanovení zůstala beztrestná, takže je nutné tuto úpravu hodnotit velmi kladně⁶⁰. Pro naplnění této skutkové podstaty je nepodstatné, zda skutečně dojde k přijetí úplatku.

Druhý odstavec obsahuje třetí a závažnější způsob naplnění skutkové podstaty, který spočívá v žádosti o úplatek. Žádost o úplatek označuje způsob

---

⁶⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-236-3

jednání osoby, kterým se snaží navodit atmosféru, že by jí měl být nabídnut úplatek a zároveň je ochotna jej přijmout. Jedná se tedy o vyjádření vůle získat úplatek pro sebe nebo jinou osobu. To, zda k přijetí úplatku vůbec dojde, je zde opět irelevantní, protože k dokonání této skutkové podstaty postačí žádost, ale může se jednat o přitěžující okolnost dle § 42 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku. Žádost o úplatek stejně jako jeho přijetí nemá zákonem předepsanou formu, což znamená, že může být vyjádřena ústně, písemně i konkludentně.

Subjektem trestného činu Přijetí úplatku může být fyzická i právnická osoba, která se podílí na obstarávání věcí obecného zájmu nebo podnikání. Ovšem z pohledu tématu této diplomové práce jsou pro nás zajímavé ustanovení v odst. 3 písm. b) a odst. 4 písm. b) § 331 trestního zákoníku, ve kterých se určen speciální subjekt úřední osoba (Paragraf 334 obsahuje rozšiřující definici úřední osoby, která je v tomto případě příslušná).

Subjektivní stránka vyžaduje úmyslné zavinění, tudíž lze naprosto vyloučit nedbalostní způsob spáchání trestného činu Přijetí úplatku.

Jak jsem již výše nastínil, z našeho pohledu jsou nejzajímavější ustanovení, ve kterých je speciálním subjektem úřední osoba (dle § 334 trestního zákoníku). Kvalifikovaná skutková podstata uvedená v odst. 3 písm. b) stanoví, že:

(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch, nebo

b) spáchá-li takový čin jako úřední osoba.

V kombinaci s písm. a) se dozvídáme, že přijme-li, nechá-li si slíbit či žádá-li úřední osoba úplatek, dopouští se zvláště závažného zločinu. Pro naplnění

skutkové podstaty Přijetí úplatku je ale podstatné, aby dané přijetí bylo vykonáno v souvislosti s výkonem pravomoci úřední osoby (viz podkapitola 1.4 a 1.5)⁶¹.

Druhé ustanovení v sobě obsahuje ještě závažnější trestnou činnost, která spočívá v jednání uvedeném v odstavcích 1 a 2 § 331, s tím rozdílem, že nyní má úřední osoba v úmyslu získat sobě nebo jiné osobě značný prospěch (viz § 138 trestního zákoníku). Obsahově jde o sloučení celého paragrafu 3 v závažnější kvalifikovanou skutkovou podstatu s výlučným speciálním subjektem-úřední osobou.

3.4.2 Podplacení - § 332

Tento trestný čin je spáchán osobou, která:

„jinému nebo pro jiného v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, nebo kdo jinému nebo pro jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek“.

Objektem tohoto trestného činu je opět státní zájem na řádném, nestranném a zákonném obstarávání věci obecného zájmu a zájem na ochraně podnikatelského prostředí před korupčním chováním.

Objektivní stránka nabízí také tři možné způsoby, jak ji naplnit, ale tentokrát jsou všechny uvedeny v jednom ustanovení. Jedná se o poskytnutí, nabídnutí nebo slíbení úplatku jiné osobě. Všechna tato jednání jsou protějškem jednání zmíněných v předchozím oddíle 3.4.1. Poskytnutím je myšleno jednání, kterým pachatel poskytne jakoukoliv formu neoprávněné výhody, na níž nemá příjemce nárok. Nabídnutím úplatku je míněno jednání, kterým pachatel v plné vážnosti vyjadřuje jakýmkoliv způsobem svou vůli poskytnout jiné osobě úplatek, který může být poskytnut ihned, nebo v budoucnu po splnění podmínky, kterou si pachatel stanoví. Slib úplatku je vážné závazné vyjádření směrem k jiné osobě, kterým pachatel slibuje poskytnutí nějaké výhody po splnění pachatelova požadavku. Slib úplatku směřuje do budoucna, má se realizovat až po splnění

---

⁶¹ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

další podmínky či podmíněk. Obecně je tento trestný čin „protistranou“ trestného činu § 331, jímž v celkovém důsledku zákonodárce postihuje obě strany úplatkářského procesu, tedy jak upláceného, tak uplácejícího.

Subjektem této skutkové podstaty může být jakákoliv fyzická nebo právnická osoba.

Subjektivní stránka vyžaduje úmyslné zavinění, při kterém si je pachatel vědom, že páchá tento trestný čin tím, že poskytuje, nabízí nebo slibuje úplatek.

Co se týče kvalifikovaných skutkových podstat, tak souvislost s úřední osobou nalezneme ve druhém odstavci písm. b), jenž výše zmíněnému podplácení přisuzuje zvlášť přitěžující charakter, je-li spácháno vůči úřední osobě. Pro naplnění této skutkové podstaty je ale potřebné, aby pachatel věděl, že daný úplatek poskytuje, nabízí nebo slibuje úřední osobě. Tato podmínka je splněna i v případě, že uplácející netušil, že podplácí úřední osobu, ale vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům o tom vědět měl, nebo alespoň mohl (viz § 17 písm. b) trestního zákoníku).

3.4.3 Nepřímé úplatkářství - § 333

Poslední trestní čin týkající se úplatkářství se nazývá Nepřímé úplatkářství a spáchá jej ten, kdo:

„(1) Kdo žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak již učinil, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

(2) Kdo z důvodu uvedeného v odstavci 1 jinému poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta“.

V oblasti úplatkářských trestných činů je nepřímé úplatkářství jediným trestným činem, který se svým obsahem týká výlučně úředních osob. Objektem je zde zájem státu na řádném, nestranném a zákonném výkonu pravomoci úřední osoby.

Pro naplnění objektivní stránky v prvním odstavci je nutné, aby pachatel žádal nebo přijal úplatek s cílem ovlivňovat výkon pravomoci úřední osoby. Nutno dodat, že postačí, aby pachatel žádal či přijal úplatek, což znamená, že pro dokonání trestného činu není podstatné, zda skutečně na výkon pravomoci úřední osobu působil (pouze to může hrát roli při určení výše trestu)⁶². Pro naplnění objektivní stránky v druhém odstavci je nutné, aby pachatel poskytl, nabídl nebo slíbil jiné osobě (zprostředkovateli) úplatek.

Subjektem opět může být jakákoliv fyzická nebo právnická osoba. Osoby v prvním odstavci budou nejčastěji osoby, které mají k dané úřední osobě osobní vztah např. manžel, sourozenec, soused, blízký kamarád, životní mentor atd.

Subjektivní stránka vyžaduje úmyslné zavinění.

3.4.4 Společná ustanovení - § 334

Poslední ustanovení související s úplatkářstvím obsahuje především výkladová pravidla a definice užívané v této části trestního zákoníku. V prvním odstavci se nachází výše zmíněná definice pojmu „úplatek“. Ve druhém odstavci se nachází rozšiřovací definice „úřední osoby“, která je použitelná pouze pro trestné činy uvedené v § 331, § 332 a § 333 trestního zákoníku, jež stanoví, že pro tyto účely se úřední osobou rozumí taktéž:

- a) zastávající funkci v zákonodárném orgánu, soudním orgánu nebo v jiném orgánu veřejné moci cizího státu,*
- b) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodním soudním orgánu,*
- c) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodní nebo nadnárodní organizaci vytvořené státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva veřejného nebo v jejím orgánu nebo instituci, nebo*

---

⁶² ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

d) zastávající funkci v podnikající právnické osobě, v níž má rozhodující vliv Česká republika nebo cizí stát,

pokud je s výkonem takové funkce, zaměstnání nebo práce spojena pravomoc při obstarávání věci obecného zájmu a trestný čin byl spáchán v souvislosti s touto pravomocí.

Ve třetím odstavci se nachází výše zmíněná definice pojmu „obstarávání věci obecného zájmu“.

3.5 Shrnutí

Shrnutí této kapitoly rozdělím na dvě části, v té první se zaměřím na hodnocení právní úpravy trestných činů v § 329 a § 330 a v druhé části se zaměřím na trestné činy, které spadají pod úplatkářství.

Zneužití pravomoci úřední osoby je, dle mého názoru, svým významem jedním z nejzásadnějších protiprávních jednání, kterého se může úřední osoba dopustit. Současná úprava velmi obšírně, možná až drakonicky, popisuje jednání, které je postihnutelné, což musím hodnotit pozitivně, protože nic nepůsobí na společnost tak negativně jako exponované úřední osoby, které ziskuchtivě zneužívají své postavení a svěřené pravomoci. Poměrně přísné trestání předpokládá silnou preventivní funkci a zároveň i represivní funkci, s čímž opět v důsledku celospolečenského dopadu musím souhlasit. Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti je v praxi prakticky nevyskytující se trestný čin, i přesto je třeba hodnotit kladně skutečnost, že je v trestním zákoníku obsažena jeho skutková podstata, protože jeho zakotvení v trestním zákoníku nedává prostor úředním osobám pro zanedbávání svých povinností, a to i z nedbalosti. Opět se tento koncept pojí s rčením „*s velkou mocí přichází velká odpovědnost*“.

Ohledně oblasti úplatkářství lze primárně konstatovat velmi zdařilé přiblížení se mezinárodněprávním standardům v rámci zakomponování rozšiřující definice úřední osoby v § 334. Dále je nutné velmi kladně hodnotit poměrně široký záběr postihovaného jednání, které pamatuje i na případy tzv. zprostředkovatelství uvedené v § 333. Otázkou pouze zůstává, zda je trestání těchto trestných činů dostatečně přísné, vezmeme-li v potaz, že v české

společnosti je korupce poměrně rozšířeným jevem a to i na velmi vysokých politických pozicích. Osobně se domnívám, že minimálně v případech § 331 odst. 1 a § 332 odst. 2 by se mělo jednat o zločiny a v případě § 333 odst. 1 a 2 by horní hranice trestu odnětí svobody měla být zvýšena alespoň o jeden rok.

Kapitola 4: Porovnání se zahraniční právní úpravou

4.1 Úvod do kapitoly

V poslední kapitole této diplomové práce jsem se rozhodl věnovat srovnání se zahraničními právními úpravami úředních osob a se souvisejícími trestnými činy. Přednostně se budu věnovat německé právní úpravě, protože německé právo lze označit za tzv. studnu inspirace a čeští zákonodárci se jím nesčetněkrát inspirovali. V druhé části se zaměřím na polskou právní úpravu, kterou volím především z důvodu podobnosti, a to jak v právní rovině, tak historické.

4.2 Německá právní úprava

Jak jsem již zmínil v úvodu kapitoly, německá právní teorie i praxe je velkým zdrojem inspirace pro české právní prostředí, a to je hlavní důvod, proč jsem se rozhodl porovnat institut německé úřední osoby s jejím českým ekvivalentem. Druhým důvodem je také geografická poloha Spolkové republiky Německo. Domnívám se, že odlišný přístup dvou sousedních států je ze studijně komparačního hlediska velmi zajímavý.

Samotná koncepce, co do umístění trestných činů proti úředním osobám a trestných činů úředních osob, je velmi odlišná. Zatímco česká právní úprava tyto skupiny trestných činů shromažďuje pod Hlavu X a seřazuje je posloupně do Dílu 1 a Dílu 2, německá trestněprávní systematika ve zvláštní části německého trestního zákoníku (Strafgesetzbuch) operuje rovnou s třiceti oddíly. Rozdílný je i přístup v tom, jaké Hlavy jsou zařazeny do popředí a jaké do pozadí, protože český trestní zákoník ve zvláštní části nejprve zmiňuje Hlavy, ve kterých jsou chráněny individuální zájmy (Trestné činy proti životu a zdraví v Hlavě I, Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství v Hlavě II atd.), zatímco zájmy kolektivní jsou zařazeny až na konec zvláštní části (Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy v poslední hlavě XIII, Trestné činy vojenské v Hlavě XII, Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci v Hlavě XI, atd.).

Německá úprava tuto systematiku používá úplně obráceně⁶³. Trestné činy v úřadě (Straftaten im Amt) jsou pak poměrně paradoxně zařazeny až na úplně poslední místo ve 30. oddílu. Jak je ale z názvu tohoto oddílu patrné, obsahuje pouze trestné činy, jejichž pachateli jsou úřední osoby. Trestněprávní ochrana úředních osob je pak podřazena oddílu 4 – trestné činy protiústavním orgánům a oddílu 6 – odpor proti veřejné moci.

4.2.1 Německý přístup k trestným činům proti úředním osobám

Primárně je nutné zmínit, že systematický přístup je skutečně odlišný. Zatímco česká úprava v Hlavě X trestního zákoníku velmi přehledně sdružuje trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby, německá úprava takové sdružení nemá a je rozčleněna dle jiného klíče.

Německý trestní zákoník v § 105 chrání ústavní orgány a jejich činnost před násilím a hrozbou násilí ve smyslu pokusu o ovlivnění jejich činnosti. Pro spáchání tohoto trestného činu musí pachatel užít násilí proti ústavnímu orgánu nebo jeho činnosti, nebo ve stejném rozsahu postačí výhrůzka neboli hrozba–spáchání násilí. Ač jen parciálně, protože se jedná jen o ochranu ústavních orgánů, tento trestný čin by se dal považovat za kombinaci našich trestných činů uvedených v § 323 a § 324. Německá výkladová pravidla řadí mezi ústavní orgány federální i spolkové zákonodárné sbory a jejich výbory, dále Spolkové shromáždění a jeho výbory, federální a spolkové vlády a ústavní soudy federace a jednotlivých spolkových zemí⁶⁴. V dalším paragrafu 105a se nachází úprava trestného činu, který vlastně kopíruje tu samou skutkovou podstatu, ale s tím rozdílem, že trestný čin bude spáchán na členy ústavních orgánů, což opět parciálně koresponduje s českou úpravou nacházející se v § 325 a § 326.

Další paragrafy mající souvislost s úředními osobami lze nalézt v § 113 a § 114 německého trestního zákoníku. Tato ustanovení upravují trestné činy odporu proti úřadu prosazujícímu právo a trestný čin odporu proti osobě, jež stojí

---

⁶³ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

⁶⁴ Tamtéž.

na stejné úrovni jako úřad prosazující právo⁶⁵. Z obsahového hlediska je to opět trestný čin, který je velmi podobný našim paragrafům 323 a 325, ale rozdílem zde bude opět širě vymezených osob. Prosazování práva je činnost obdobná českému výkonu pravomocí, ale určité rozdíly zde jsou. Například samotným prosazováním práva se rozumí především výkon exekuční a realizační, který spočívá v činnosti oprávněné osoby vedoucí k zajišťování naplnění právních norem a vrchnostenských aktů uvedených v § 113. Jedná se tedy o činnost užší, než je český výkon pravomocí. V kvalifikovaných podstatách je velmi komplexně rozpracováno hned několik možných reakcí adresáta na prosazování práva úřady z hlediska nutné obrany. Tato komplexnost české právní úpravy chybí a osobně se domnívám, že její implementace by mohla podpořit právní jistotu v těch případech, kterých se daná úprava dotýká. Nejvýraznějším rozdílem ovšem je existence trestného činu Znevážení hlavy státu v § 90 a dále Znevážení republiky, jednotlivých spolkových zemí, ústavního pořádku a státních symbolů v § 90a a ústavních orgánů v § 90b. I v České republice jsme byli svědky snah o znovuoobnovení tohoto trestného činu, který byl vypuštěn zákonem č. 253/1997 Sb., jež zatím zůstávají neúspěšné.

4.2.2 Německý přístup k trestným činům úředních osob

Německé trestní právo i v této otázce pracuje velmi odlišně od českého, protože zatímco česká úprava se snaží být co nejobecnější, německá čítá hned osmnáct trestných činů, což svědčí o rozmanité formě kazuistiky. Úřední kriminalitě je věnován poslední třicátý oddíl ve zvláštní části trestního zákoníku, který se ve volném překladu nazývá Trestné činy v úřadě. Již z názvu je zřejmé, že německé právo zevrubně nelpí na rozdělení úřední osoby a orgánu veřejné moci tolik jako české trestní právo.

Trestné činy vyjádřené v § 331 až § 357 nicméně nejsou jediné trestné činy, ve kterých je speciálním subjektem úřední osoba. V jiných, prioritně významnějších, oddílech lze nalézt jiné trestné činy, které může spáchat pouze úřední osoba, např. § 174b je trestný čin pohlavního zneužití s využitím úředního

---

⁶⁵ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9

postavení, což je ovšem „pouze“ kvalifikovaná podstata trestného činu pohlavního zneužití, který spadá po oddíl 13 – Trestné činy sexuálního sebeurčení. Z rozsahového hlediska není možné, abych se rozepisoval o každém jednotlivém trestném činu, proto se pokusím postihnout spíše obecné znaky.

České trestní právo zná primárně pouze dva trestné činy úředních osob a několik sekundárních v dílu o úplatkářství, kde ovšem neexistuje speciální subjekt úřední osoby (až na výjimku v § 333 českého trestního zákoníku). Je to dáno tím, že zákonodárce zvolil velmi obecně definované pojmy, což má za následek nepotřebnost velkého počtu trestných činů, protože široké spektrum jednání lze podřadit právě pod ony obecné skutkové podstaty. Německý zákonodárce zvolil naprosto opačný přístup s jedním rozdílem v § 339 německého trestního zákoníku, který se zabývá „překroucení“ práva, což je činnost, která je definována velmi obecně. Tato obecně vymezená skutková podstata je velmi podobná té, která se nachází v českém § 329 trestního zákoníku⁶⁶. Ona obecnost by v zásadě mohla pokrýt všechna možná jednání, která nelze podřadit pod jinou skutkovou podstatu, jenomže německý zákonodárce omezil subjekt skutkové podstaty pouze na osobu soudce a jinou osobu se soudcem srovnatelnou (smírčí soudce atd.). Pojem „překroucení práva“ je pak činnost, která vykazuje známky úmyslného obcházení a vzdalování se od právních předpisů, které je dále podmíněno svou závažností, čímž jsou vyloučeny nepodstatné odchylky (ovšem není vyloučen vznik jiné trestní nebo správní odpovědnosti). Rozpor s právem musí být naprosto jednoznačný, úmyslný a závažný, dále se také může jednat o bezprecedentní svévoli. V případech, kdy existuje více právních výkladů, bude samozřejmě záležet na schopnostech případného pachatele obhájit si svůj postup.

Dalším zajímavým rozdílem od české právní úpravy je existence trestného činu Zrady strany, který je definován v § 356 německého trestního zákoníku a jedná se o jednání advokáta, který poskytuje rady protistraně, případně zastupuje protistranu, a to vše k tíži svého klienta. Existence tohoto trestného činu a jeho

---

⁶⁶ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

zařazení pod „úřední“ trestné činy je vysvětlováno historickými konotacemi⁶⁷. Současná česká úprava toto jednání kvalifikuje pouze jako disciplinární delikt.

4.3 Polská právní úprava

Polský stát prošel za posledních sto let velmi podobnou nestabilní etapou. Stejně jako český stát trpěl během druhé světové války a obdobně se po válce ocitl na východní straně demarkační linie. Možná právě i tyto důvody zapříčinily velmi podobný přístup k trestnímu právu v obou sousedních zemích. Rozhodně je to důvod, proč jsem si Polsko ke komparaci vybral.

Polská trestněprávní teorie přistupuje k systematizaci trestního zákoníku (Kodeks karny) jinak než kolegové z Německa nebo Česka. Trestní zákoník se dělí na kapitoly a z pohledu zvláštní části trestního zákoníku, kde se nacházejí úpravy trestných činů, jsou pro nás zajímavé kapitoly XVI až XXXVII. Nutno ovšem dodat, že polská trestněprávní úprava není monokodifikační a existují další zákony, které vymezují trestné činy⁶⁸. V kontextu této práce je nejpodstatnější kapitola XXIX, která se nazývá Trestné činy proti činnosti státních institucí a místní samosprávy, což je zároveň jediná kapitola, která obsahuje trestné činy úředních osob i proti úředním osobám. Toto sjednocení pod jednu kapitolu přináší, minimálně pro laickou společnost, zjednodušení ohledně orientace v polském trestním zákoníku.

Ekvivalent české úřední osoby je v polském právu pojmenován jako „funkcjonariusz publiczny“ a konkrétně se jedná o tento výčet osob: prezident republiky, poslanec, senátor, radní, poslanec Evropského parlamentu, soudce, porotce, prokurátor, úředník finanční správy, notář, exekutor, soudní kurátor, konkursní správce, reorganizační správce, pracovník státní správy nebo místní samosprávy a jiná osoba v rozsahu, v němž je oprávněna vydávat správní rozhodnutí, pracovník orgánu státní kontroly nebo kontroly místní samosprávy, osoba zastávající řídicí funkci v jiné státní organizaci, činitel orgánu ochrany

---

⁶⁷ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

⁶⁸ Tamtéž.

veřejné bezpečnosti či Vězeňské služby, osoba plnící aktivní vojenskou službu a konečně pracovník mezinárodního trestního tribunálu⁶⁹. Tento dlouhý výčet je ve srovnání s německou úpravou zřetelně širší. Ve srovnání s českou právní úpravou se jedná o výčet velmi podobný s výjimkou zařazení pod status úřední osoby i konkursního a reorganizačního správce (obecně insolvenční správce v české trestněprávní koncepci není považován za úřední osobu). Naopak ovšem absentují lesní, vodní a myslivečtí strážci, nevystupují-li jako pracovníci státní správy, a dále chybí i finanční arbitr, respektive jeho polský ekvivalent bankovní arbitr.

4.3.1 Polský přístup k trestným činům proti úředním osobám

Polská trestněprávní ochrana úředních osob je koncipována spíše obecněji, čímž se více přibližuje českému pojetí než německému, nicméně minimálně počtem trestných činů, které lze spáchat proti úředním osobám, se polská úprava liší. Výše zmíněná kapitola XXIX obsahuje sedm obecných konstrukcí trestných činů, které po obsahové stránce z větší či menší části kopírují skutkové podstaty, které známe z českého trestního zákoníku. Trestný čin porušení tělesné integrity úřední osoby obsažený v čl. 222 polského trestního zákoníku je prakticky totožný trestný čin, který český trestní zákoník uvádí pod § 325, pod který se dá zařadit i následující čl. 223 Útok na úřední osobu, jenž má obsahově takovou skutkovou podstatu, která by dle českého práva spadala pod fakultativní skutkové podstaty v odstavcích 2-4 § 325. Článek 223 v sobě zahrnuje závažnější trestnou činnost, která se od čl. 222 liší tím, že alternativně stanoví dvě podmínky pro naplnění skutkové podstaty. Tou první je spáchání útoku na úřední osobu s dalšími dvěma osobami (tyto osoby nemusí být nutně spolupachateli, postačí účastenství). Druhou podmínkou je spáchání útoku s nebezpečným nebo omračujícím předmětem (typická kvalifikovaná podstata u násilných trestných činů, kterou lze nalézt napříč českým trestným zákoníkem, zde konkrétně se bude jednat o paralelu s § 325 odst. 1 písm. a)⁷⁰.

---

⁶⁹ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

⁷⁰ Tamtéž.

Trestné činy podle čl. 224, tedy Vyvíjení nátlaku na úřední činnost, je velmi podobný naší úpravě trestných činů v § 323 a § 324 trestního zákoníku. Odlišná je pouze míra obecnosti, protože článek 224 subsumuje jak vyvíjení tlaku na úřední osobu, tak na orgán veřejné moci.

Trestný čin dle čl. 224a Nepravdivé oznámení nebezpečné situace je trestný čin, který český právní řád neeviduje. Nejblíže k tomuto trestnému činu má šíření poplašné zprávy dle § 357 trestního zákoníku, jehož skutková podstata je velmi blízká té polské, ale rozdílné vnímání je především v objektu těchto trestných činů. Zatímco objekt trestného činu šíření poplašné zprávy je ochrana společnosti před neopodstatněnou panikou, tak polský pohled spočívá v ochraně nerušeného výkonu orgánů. Tento odlišný pohled je právě důvodem, proč polský trestní zákoník řadí tento trestný čin do kapitoly Trestné činy proti činnosti státních institucí a místní samosprávy.

Trestný čin v čl. 225 se týká maření kontrolní činnosti v oblasti životního prostředí a inspekce práce. Působnost tohoto trestného činu je zřejmá už z názvu a jedná se o kontrolní činnost v oblasti životního prostředí a inspekce práce, kterou dále rozšiřuje čtvrtý odstavec o některá zařízení sociálních služeb. Maření zde bude mít podobu ztěžování, nedůvodné zpomalování a jednání mající obdobný efekt, které je ovšem prováděno nenásilnou formou (násilní odpor je již obsažen v čl. 222 a čl. 223). Typicky se bude jednat například o neuposlechnutí výzvy úřední osoby k předložení určitých dokumentů⁷¹.

Největší podobnost s německou úpravou spočívá pravděpodobně v existenci „znevažujících“ trestných činů. Článek 226 postihuje znevážení pouze úřední osoby, ale jiné části Kodeksu karnego obsahují i trestné činy Znevážení Polské republiky či polského národa nebo Znevážení státního symbolu.

Poslední článek, který se nachází v příslušné kapitole, je článek 227, který svým obsahem velmi připomíná český trestný čin uvedený v § 328 Přisvojení pravomoci úřadu.

---

⁷¹ FRYŠTÁK, M., KUČHTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

4.3.2 Polský přístup k trestným činům úředních osob

Největší rozdíl mezi německým a polským vnímáním „úřednických“ trestných činů je právě v této části trestních zákoníků. Zatímco zevrubný kazuistický německý přístup čítá dvacet šest trestných činů úředních osob, tak polský jen jeden jediný (vynecháme-li trestné činy, které se týkají úplatkářství), a to trestný čin Překročení pravomoci úřední osoby. Oproti české úpravě zde absentuje trestný čin nedbalostní (§ 330 českého trestního zákoníku), ale i přesto lze konstatovat, že obsahově se jedná o velmi podobný přístup. Tohoto trestného činu se dopustí úřední osoba, pokud překročí nebo neplní své povinnosti. Překročením povinnosti má polský zákonodárce na mysli jednání, při kterém pachatel neoprávněně provádí výkon pravomoci, případně jedná excesivně (typicky se bude jednat o neadekvátní zásahy policistů). Neplněním povinností je pak myšleno jednání, při kterém pachatel nekoná, čímž porušuje svou povinnost konat, nebo svou povinnost vykonává nesprávně. Obě varianty jednání vyžadují úmyslné zavinění. Ony povinnosti mohou vyplývat z velkého spektra pramenů, přičemž se může jednat o zákony nebo jiné právní předpisy, dále o interní předpisy, ale také o nepsané obecné zásady, což poněkud rozšiřuje působnost tohoto trestného činu.

4.4 Shrnutí

Cílem této kapitoly bylo stručně přiblížit trestněprávní úpravy dvou sousedních států, Německa a Polska, a následně je komparovat s českou trestněprávní úpravou. Z teoretické roviny jsem toho názoru, že obecnější přístup České a Polské republiky je z hlediska státního zájmu na ochraně a odpovědnosti úředních osob lepší variantou než kazuistický německý, protože volba obecných termínů je schopna v konečném důsledku vyplnit případné „legislativní díry“. Na druhou stranu je nutné vážně vnímat i skutečnost, že běžný občan nebude schopen plně pochopit právnickou terminologii a obsah zákonných ustanovení, což naopak kazuistický přístup z větší míry vylučuje. Je tedy otázka zda, zákonodárce přikládá větší váhu právní jistotě v podobě existence větší kvantity formulačně zřetelných a konkrétních skutkových podstat, nebo větší míře obecnosti. Já se osobně přikláním k česko–polskému přístupu.

Závěr

V závěru si dovoluji stručně shrnout poznatky, které jsem při psaní diplomové práce zjistil, a zaujmout osobní stanovisko k současné právní úpravě.

Úřední osoby jsou jedním z naprosto nepostradatelných elementů pro precizní fungování demokratického státního zřízení. Jejich jasné vymezení je tak základní podmínkou pro jejich následný výkon. Trestní zákoník v definici úřední osoby užívá kombinaci několika výkladových přístupů. Mám tím na mysli užití taxativního výčtu, který je ale ve své podstatě propleten obecným pojmoslovím, což je skutečnost, kterou hodnotím velmi kladně, protože typologicky jsou zasaženy skupiny osob, u nichž to má smysl a zároveň se obecnými termíny nezapomíná na konkrétní osoby v konkrétních situacích, které nejsou doslovně zmíněny v příslušné definici.

V otázce hodnocení právní úpravy trestněprávní ochrany úředních osob jsem se kladně vyjádřil již v příslušné kapitole a tento názor jen zopakuji. Ochrana tělesné integrity a úředního výkonu je základním kamenem pro kvalitní výkon veřejné moci úředními osobami. Skutečnost, že jsou skutkové podstaty trestných činů proti úředním osobám definovány velmi obecně, hodnotím opět velmi kladně, a především oceňuji zákonodárcovu pragmatičnost, protože v praxi jsme schopni se setkat s nejrůznějšími formami jednání a je to právě ona obecnost, která pod sebe subsumuje širokou škálu konkrétních jednání. K zamyšlení se snad nabízí pouze otázka, zda tresty, které pro spáchání těchto trestných činů hrozí, jsou adekvátní a plní svou preventivní roli.

Velmi podobný názor lze vyřknout u části trestního zákoníku, která se věnuje trestným činům úředních osob. Vzhledem k faktu, že česká právní úprava eviduje jen dva vyloženě trestné činy úředních osob, tak především § 329 Zneužití pravomoci úřední osoby je velmi komplexním ustanovením, opět postihujícím širokou škálu protiprávních jednání, za užití velmi obecných skutkových podstat. Zde se taktéž domnívám, že výše případných trestů je k zamyšlení, což podtrhují i reakce společnosti v některých mediálních kauzách, ve kterých jsou úřední osoby přítomny.

V poslední části jsem se zaměřil na porovnání české právní úpravy s německou a polskou úpravou. Na tomto srovnání se podařilo demonstrovat, že každý stát, i sousedící, se může prezentovat diametrálně odlišným přístupem. Nicméně určité průsečíky lze mezi těmito třemi úpravami nalézt, a to si myslím, že jen podtrhuje skutečnost, že česká právní úprava nijak nevybočuje z evropského standardu, což je v konečném důsledku pozitivní zjištění.

Resumé

In this diploma thesis I focused on criminal law protection and liability of officials in Czech and foreign criminal law. The Criminal Code is the primary source of law and thanks to its systematics I divided my diploma thesis into four chapters.

My aim was to create a comprehensive analysis of officials, ie. to state under what circumstances a person is considered an official and to say who can be an official. This is the topic of the first chapter which focuses on the accuracy of the term "official".

In the second chapter I dealt with criminal offenses against officials and I came to the conclusion that the generality of Czech legislation is very pragmatic and effective. The question arises only in the case of level of imminent sentences, which I personally do not consider to be sufficiently preventive.

The third chapter is practically the opposite of the second one because it contains a description of the offenses of officials. In its second part I dealt with the issue of bribery because, although these are not exclusively criminal offenses of officials, the connection is more than obvious and it would be a mistake to omit them.

The last chapter compares the Czech legislation with the German and Polish one. The aim of this chapter was not to provide a comprehensive description of foreign legislations, but to mention the biggest differences between domestic and foreign legislations.

In general, this diploma thesis provides a comprehensive analysis of all crimes that have some connection with officials. Added value is the comparison with foreign legal regulations.

Seznam použité literatura

ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

NOVOTNÝ, O. *Trestní právo hmotné*. Praha: Codex, 1992. ISBN 80-901185-1-8.

HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*, 3.vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-057-1

FRYŠTÁK, M., KUČTA, J., PROVAZNÍK, J. a ČEP, D. *Postavení úřední osoby v trestním právu*. Praha: WoltersKluwer, 2017. Právní monografie (WoltersKluwer ČR). ISBN 978-80-7552-622-9.

HENDRYCH, D. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1.

ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. *Trestní zákon: komentář*. 6. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7179-547-6.

KOUDELKA, Z. *Samospráva*, Linde: Praha 2007, ISBN 978-80-7201-665-5.

FENYK, J., HÁJEK, R., STRÍŽ, I., POLÁK, P. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. Díl 1 - trestní zákoník. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-802-4

STANĚK, J., ŘEHÁK, L. *Nové postavení a úkoly stráží*. Praha: Venator, 2000.

NOVOTNÝ, F. a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4.

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-726-3

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-236-3

RŮŽIČKA, M., DRAŠTÍK, A. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. op. cit. V Praze: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4

Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 88/1950 Sb, trestní zákon správní

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon

Zákon č. 557/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon

Zákon č. 362/2003 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

Zákon č. 284/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 436/1991 Sb., o některých opatřeních v soudnictví, o volbách přisedících, jejich zproštění a odvolání z funkce a o státní správě soudů České republiky, ve znění zákona České národní rady č. 580/1991 Sb., zákona České národní rady č. 23/1993 Sb. a zákona č. 171/1993 Sb.

Zákon č. 128/2000 Sb., obecní zřízení

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

Zákon č. 129/2000 Sb., krajské zřízení

Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 320/2015 Sb., o hasičském záchranném sboru

Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky

Zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon

Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážní České republiky

Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů

Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi

Zákon č. 358/1992 Sb., notářský řád

Zákon č. 289/1995 Sb., lesní zákon

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

Zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 253/1997 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Status Probační a mediační služby

Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich vom 15. Mai 1871

Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553, Kodeks karny

Seznam použité judikatury

Pl. ÚS 43/93, R 11/1988, ÚS 138/1998-n, ÚS 3/1993-u, RT 67/2013, 6 Tdo 675/2014, 7 Tdo 395/2015, 4 Tdo 1203/2014, 8 Tdo 1375/2013, 8 Tdo 1131/2011, Rt 77/2013, Tpjn 304/2014, R 52/1965, 3 Tdo 1312/2012

Seznam dalších použitých zdrojů

POUPEROVÁ, O. *Nezávislé správní úřady*. In: mvcr.cz [online]. 2014. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/nezavisle-spravni-urady.aspx>

Důvodová zpráva k z. číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník

Redakce, 2015. *Nejvyšší soud k právnímu postavení vykonavatele soudního exekutora jako úřední osoby ve smyslu § 127 odst. 1 TrZ. Právní rozhledy*, 23-24/2015. s. III, ISSN 1210-6410

TOMEŠOVÁ, J. *Finanční arbitr - rozhodování sporů mezi spotřebitelem a finanční institucí*. In: právníprostor.cz [online]. 2016 Dostupné z <https://www.pravniprostor.cz/clanky/financni-pravo/financni-arbitr-rozhodovani-sporu-mezi-spotrebitelem-a-financni-instituci>

ŠINDELKA, V. *Vše o finančním arbitrovi*. In: finance.cz [online]. 2003 Dostupné z <https://www.finance.cz/zpravy/finance/27993-vse-o-financnim-arbitrovi/>

Předstátnicová výuka ze správního práva - JUDr. Petr Svoboda, Ph.D. In: *Youtube.com*. [online] 12.4.2017. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=QkR7HnDZU34&feature=youtu.be>

REUTERS, 2018. *Turkish soccer star accused of insulting referee faces jailtime-media* [online]. 3.3.2018. Dostupné z <https://www.reuters.com/article/soccer-turkey/refile-turkish-soccer-star-accused-of-insulting-referee-faces-jail-time-media-idUSL8N1QV4OA>

KUDLÍK, L. *Znevážení postavení úřední osoby jako nový přestupek*. In: iurium.cz [online] 2017. Dostupné z <https://www.iurium.cz/2017/08/03/znevazeni-postaveni-uredni-osoby-jako-novy-prestupek/>

MATZNER, J. *Návrh na zavedení trestného činu hanobení prezidenta republiky*. In: právníprostor.cz [online]. 2016. Dostupné z <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/navrh-na-zavedeni-trestneho-cinu-hanobeni-prezidenta-republiky>

ŠČERBA, F. *K trestnému činu maření úkolu úřední osoby z nedbalosti*. *Trestněprávní revue*. 2011. č. 7

LICHNOVSKÝ, O. *Trestněprávní odpovědnost úředních osob při správě daní*. *Trestněprávní revue*. 2013. č. 4

GALO, D. *Trest zákazu činnosti a jeho ukládání úředním osobám v případech úplatkářství*. Právní rozhledy. 2014